

Rapport nr. 2/94

Registrering av utvalgte kulturlandskap i Hedmark

av May Irene Arnevik Løseth

Fylkesmannen i Hedmark
Miljøvernavdelingen

FYLKESMANNEN I HEDMARK
HEDMARK FYLKESHUS - 2300 HAMAR
TELEFON 62 51 44 00 - TELEX 21 623 - TELEFAX 62 51 45 57

Rapport

Tittel: Registrering av utvalgte kulturlandskap i Hedmark.	Rapport nr.: 2/94
	Dato: 30.05.2018

Forfatter(e): May Irene Arnevik Løseth	Antall sider: 57
Prosjektansvarlig: Hans Chr. Gjerlaug	ISSN-nr: ISSN 0802-7013
Finansiering: Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen.	ISBN-nr: ISBN 82-7555-034-3

Sammendrag:

Rapporten tar for seg prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" som ble satt i gang av Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning i 1992. Målet for prosjektet er å samordne og utvikle en forvaltning av jordbrukets kulturlandskap der biologisk mangfold, kulturminner og opplevelseskriterier sikres. Det er tilsammen registrert 87 områder i Hedmark. Alle de 22 kommunene er representert, og de registrerte områdene er fordelt over hele fylket. Områdene er gruppert i seks ulike hovedkategorier; fjellbygd, dalbygd, lavlandsbygd, skogbygd, seterlandskap og spesielle kulturlandskap. I Hedmark er det prioritert 12 områder som er gitt en nærmere beskrivelse.

4 emneord:

Kulturlandskap, kulturminner, vegetasjon, lokaliteter i Hedmark.

Referanse:

Løseth, May I. A. 1994: Registrering av utvalgte kulturlandskap i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen, rapport nr. 2/94, 57 sider.

FORORD

Høsten 1991 satte Miljøverndepartementet ned en sentral gruppe med ansvar for en nasjonal registrering av kulturlandskapet. Gruppen utarbeidet metodeopplegget for prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" som så ble satt i gang våren 1992. Dette landsomfattende prosjektet skulle ta for seg kulturmarkstyper og kulturminner i jordbrukets kulturlandskap. Fylkesmannens miljøvernnavdeling var administrativt ansvarlig for gjennomføring av prosjektet, og samarbeidsgruppa for kulturlandskap i fylket har vært referansegruppe og har bistått med hjelp til registratoren.

I Hedmark består denne gruppen av:

Seksjonsleder Hans Christian Gjerlaug, Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernnavdelingen.

Prosjektleder Edit Hafrom Katerås, Fylkesmannen i Hedmark, landbruksnavdelingen.

Arkeolog Jochen Komber, Hedmark fylkeskommune, kulturavdelingen.

Overlandskapsarkitekt Magne Vangen, Hedmark fylkeskommune, Kommunalnavdelingen.

Prosjektarbeidet ble utført av Anita Sønsteby og May Irene Løseth. Sønsteby har foretatt deler av forarbeidet til registreringen, mens Løseth ble engasjert som prosjektleder og har utført registreringene samt utarbeidet rapporten. Jan Schrøder har bistått under utarbeidelsen av rapporten, mens den er slutført av Inger Anne Ryen.

Utgiftene til prosjektet er dekket av Direktoratet for naturforvaltning og fylkesmannens miljøvernnavdeling over statsbudsjettets

kap. 1427 post 11 - kr. 238 000,-

kap. 1406 post 01 - kr. 54 000,-

kap. 1406 post 11 - kr. 20 000,-

Hamar, januar 1994.

Olav Høiås
fylkesmiljøvernssjef

INNHold	SIDE
SAMMENDRAG	2
1.0 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	3
2.0 GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET	4
3.0 OVERSIKT OVER LOKALITETER FORDELT PÅ KOMMUNENE.....	8
4.0 PLASSERING AV LOKALITETENE I KLASSER	18
5.0 NÆRMERE BESKRIVELSE AV DE 12 HØYEST PRIORITERTE OMRÅDENE	21
5.1 FJELLBYGDER.....	22
5.2 DALBYGDER	28
5.3 SKOGBYGDER.....	32
5.4 LAVLANDSBYGDER	36
5.5 SETERLANDSKAP	40
5.6 SPESIELLE KULTURLANDSKAP.....	50
6.0 ANDRE LOKALITETER I HEDMARK FYLKE SOM IKKE ER REGISTRERT.....	54
LITTERATURLISTE.....	56
VEDLEGG:	
1. Prioritering med kriterier av 12 områder i klasse 1.	
2. Registreringskjema	

SAMMENDRAG

Rapporten tar for seg prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" som ble satt i gang av Miljøverndepartementet og Direktoratet for Naturforvaltning i 1992. Prosjektet ble i Hedmark fullført i 1993.

Målet for prosjektet er å samordne og utvikle en forvaltning av jordbrukets kulturlandskap der biologisk mangfold, kulturminner og opplevelsesverdier sikres.

Det er registrert til sammen 87 områder i Hedmark. Alle de 22 kommunene er representert, og de registrerte områdene er fordelt over hele fylket. Områdene er gruppert i seks ulike hovedkategorier; fjellbygd, dalbygd, lavlandsbygd, skogbygd, seterlandskap og spesielle kulturlandskap.

Det er syv hovedkriterier (kontinuitet, representativitet, særpreg, sjeldenhet, mangfold, inngrep / påvirkning og helhetlig landskap) og seks støttekriterier som danner grunnlag for inndeling i prioriterte klasser av kulturlandskap. I Hedmark er følgende klasseinndeling brukt:

- Klasse 1. Spesielt verdifulle områder
- Klasse 2. Verdifulle områder
- Klasse 3. Andre registrerte områder

I Hedmark er det prioritert 12 områder i klasse 1. Det er *ikke* prioritert mellom disse områdene, som er følgende:

Fjellbygder:

- Vingelen i Tolga kommune
- Atnbru i Stor-Elvdal kommune

Dalbygder:

- Unset i Rendalen
- Koppangsøyene i Stor-Elvdal

Skogbygder:

- Osen-Ena området i Åmot
- Gravberget i Våler

Lavlandsbygd:

- Stange vestbygd i Stange kommune

Seterlandskap:

- Vangrøftdalen/Kjurrudalen i Os kommune
- Einunndalen i Folldal kommune
- Livollen i Trysil kommune

Spesielle kulturlandskap:

- Nugurens østside i Kongsvinger
- Varaldskogen (Abborhøgda og Kvåho) i Kongsvinger kommune

Det er viktig å presisere at dette ikke er en fullstendig registrering av kulturlandskapsområder i Hedmark, men en grov registrering av kvaliteter knytta til enkelte utvalgte eksempler på kulturlandskap i Hedmark.

1.0 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

KULTURLANDSKAP

Kulturlandskap er ikke noe entydig begrep. I geografisk vid forstand dekker begrepet alt landskap som er påvirket av menneskelig virksomhet, det vil si alt fra utmarksslåtter til bykjerner. Men det blir også brukt i snevrere betydning om landskapstyper som ut fra kultur-historiske eller andre kriterier er særlig interessante. Kulturlandskap er heller ikke statisk. Det er i stadig endring, avhengig av skiftende sosiale og økonomiske betingelser og varierende arealutnytting.

I forvaltningen eller annen sammenheng blir kulturlandskapet ofte sett på som objekt for fysisk planlegging. Men kulturlandskapet kan også oppfattes som et fysisk uttrykk for økologiske og samfunnsmessige endringer over tid, eller også som uttrykk for flere ulike verdisyn. Kultur-landskapet representerer verdier på samme måte som naturlandskapet (økonomiske verdier, økologiske verdier, opplevelsesverdier, identitetsmessige verdier og vitenskapelige / pedagogiske verdier).

Som følge av de store endringene i driftsformene i landbruket, kanaliseringspolitikken og krav til rasjonalisering og effektivitet, har forvaltningen av jordbrukets kulturlandskap fått økt betydning. Landbruket som produsent av miljøgoder har også bidratt til å aktualisere forvaltningen av kulturlandskapet. Forvaltningen av kulturlandskapet innenfor områder med aktiv landbruksdrift er i første rekke et ansvar for landbruksmyndighetene. Men i spesielle tilfeller der det er store naturvern- og/eller kulturminneinteresser, har også miljøvern-myndighetene og kulturvernmyndighetene et ansvar. Ivaretagelsen av kulturlandskapet er i tillegg til dette et kommunalt ansvar, og da spesielt gjennom kommuneplanarbeidet.

NASJONAL REGISTRERING AV VERDIFULLE KULTURLANDSKAP

Miljøverndepartementet satte høsten 1991 ned et utvalg med ansvar for en nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Dette utvalget besto av representanter fra Norges Landbrukshøgskole, Norges Bondelag, Norges Bonde- og Småbrukarlag, Norges Naturvernforbund, Fylkeslandbrukskontoret i Østfold, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet.

Utvalgets mandat var å:

- utarbeide kriterier for utvelgelse av særlig verdifulle kulturlandskap
- sørge for at fylkesorganene satte i gang arbeidet med å finne fram til de mest verdifulle kulturlandskapsområdene, samt koordinere og evaluere arbeidet i fylkene.
- vurdere forholdet mellom jordbruksdrift, natur- og kulturminneforvaltning, og behovet for eventuell sikring ved hjelp av juridiske virkemidler.

I prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" er det spesielt *jordbrukets kulturlandskap* det blir fokusert på.

Hensikten med prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap" er i første rekke å få samordnet den kunnskapen som finnes om kulturlandskap, slik at en kan få utarbeidet en oversikt over verdifulle kulturlandskapsområder i Norge. Registreringen er ment som en hjelp til å få en samlet vurdering av natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet.

Målet for prosjektet er å *samordne og utvikle en forvaltning av jordbrukets kulturlandskap der biologisk mangfold, kulturminner og opplevelseskriterier sikres.* (Håndbok del 1; Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap). Dette målet skal oppnås blant annet ved å *utarbeide en oversikt over særlig verdifulle kulturlandskap i Norge.*

Samtidig som registreringen vil ha betydning for kulturlandskapsforvaltningen på nasjonalt nivå og fylkesnivå, vil den forhåpentligvis også være med på å danne grunnlag for kulturlandskapsforvaltningen i den enkelte kommune. Det er registrert områder av ulik størrelse, men hovedvekten er lagt på større landskap (for eksempel ei hel bygd, eller en hel seterdal). Registreringen vil i tillegg til dette kunne få betydning ved tildeling av landbrukets utvidede areal- og kulturlandskapstillegg. I Hedmark er det allerede i løpet av registreringsprosessen kanalisert noe midler til områder som er med i registreringen. Registreringen vil også kunne avdekke lokaliteter der det er aktuelt å vurdere vern i henhold til naturvernloven eller kulturminneloven for at kulturlandskapsverdier ikke skal gå tapt. Dersom registreringen skulle vise seg å avdekke slike lokaliteter, vil det være behov for mer detaljerte undersøkelser enn det som ligger innenfor rammen av dette prosjektet. Dette vil eventuelt gjelde et fåtall av de registrerte områdene på landsbasis.

Arbeidet har bestått av tre faser:

Fase 1. Forarbeid (innsamling av bakgrunnsdata og feltrekognosering).

Fase 2. Registrering (feltarbeid).

Fase 3. Rapportering (bedømming og prioritering)

Det er i Hedmark opprettet en samarbeidsgruppe for kulturlandskapsaker på fylkesnivå.

Gruppen består av:

- Overlandskapsarkitekt Magne Vangen. Hedmark fylkeskommune, Kommunalavdelingen.
- Arkeolog Jochen Komber. Hedmark fylkeskommune, Kulturavdelingen.
- Prosjektleder Edith Hafrom Katerås. Fylkesmannen i Hedmark, Landbruksavdelingen.
- Seksjonsleder Hans Christian Gjerlaug. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern avdelingen.

Samarbeidsgruppen har også vært referansegruppe for prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap". Miljøvern avdelingen har vært administrativt ansvarlig for gjennomføringen av prosjektet. Anita Sønsteby og May Irene Løseth har vært sekretærer for gruppa i 1993. Referansegruppa har i 1993 hatt til sammen 17 møter, og har vært løpende orientert om arbeidet med registreringen. Prosjektet ble avsluttet ved årsskiftet 1993/94.

2.0 GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET

FORARBEID

I Hedmark fylke har det meste av arbeidet med prosjektet "*Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap*" pågått i 1993, med noe forarbeid i 1992.

I prosjektet har det vært lagt vekt på kontakt med kommunene og landbrukskontorene. Høsten 1992 ble det derfor sendt ut et spørreskjema for å få fram opplysninger om verdifulle

kulturlandskap i kommunene i Hedmark. Skjemaene ble sendt til alle kommunene og landbrukskontorene og til aktuelle organisasjoner. De fleste forespurte returnerte skjemaene med forslag til aktuelle områder. Det innsendte materialet fra kultur-, miljø- og landbruks-etatene og opplysninger hentet fra tidligere registreringer i Hedmark fylke ("Registrering for friluftsliv, naturvern og fornminner i Hedmark" fra 1974/75 og heftet "Kulturlandskapet i Hedmark, noe å ta vare på?") ligger til grunn for valg av områder som skulle registreres. Opplysninger er også innhentet fra ulike organisasjoner og enkeltpersoner, samt fra referansegruppa for prosjektet.

Alle kommunene og/eller landbrukskontorene ble kontaktet og rådspurt også etter at ei liste over områder som skulle registreres ble satt opp, og før arbeidet i felt startet opp. Det ble gitt anledning til å supplere lista over utvalgte områder.

De foreslåtte områdene ble av referansegruppa delt opp i 6 ulike hovedkategorier; fjellbygd, dalbygd, lavlandsbygd, skogbygd, seterlandskap og spesielle kulturlandskap. Kategorien "spesielle kulturlandskap" inneholder kulturlandskap som ikke umiddelbart kan plasseres i en av de andre kategoriene. Områder med same- og finnekultur, gruve-/industrivirksomhet, bureising, husmannsplasser og utmarksbruk (for eksempel fiskevoller og slåttemråder) hører inn under denne kategorien. Denne inndelingen ble gjort for å sikre at alle hovedtyper av kulturlandskap i Hedmark ble representert i det registrerte materialet. Det er tatt hensyn til at det er sterk samisk og finsk påvirkning av kulturlandskap i enkelte områder i Hedmark.

Fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) ble det før prosjektet ble startet presisert at det var ønskelig å kartlegge alt kulturlandskap i fylket. Dette var urealistisk innenfor de tids- og kostnadsrammer som ble gitt. Utvalget av områder som er registrert i Hedmark er ikke alt verdifullt kulturlandskap i fylket. Områdene er plukket ut på bakgrunn av de foreliggende opplysninger om området, og ble i utgangspunktet antatt å ha visse kulturlandskapsverdier.

Fra det sentrale utvalgets side er prosjektet begrenset til jordbrukslandskapet. I Hedmark er det også registrert noen områder som ikke utelukkende kan ses på som rene jordbrukslandskap, selv om alle områdene er knyttet til primærnæringene.

Bruk av registreringskjema.

Områdene er registrert på et firesiders registreringskjema (vedlegg 2). Håndbøker som forklarer metode, kriteriebruk samt klassifisering av vegetasjonstyper er utarbeidet for de ulike landsdeler (se litteraturliste).

Skjemaets side 1 gir konkrete opplysninger om området, geografisk beliggenhet, eiendomsforhold, områdets hevd og status og hvilke kulturmarkstyper som finnes i området. Området er verdsatt kulturhistorisk og botanisk/økologisk etter skalaen svært interessant, interessant eller mindre interessant.

Skjemaets side 2 er rettet mot de botanisk/økologiske kvaliteter gjennom beskrivelse av kulturmarkstypene i delområder innenfor hovedområdet. Opplysninger er gitt om bruk både før og nå, samt endringer knytta til moderne drift. Vegetasjonsklassifiseringa følger egne håndbøker utarbeidet av og for botanikere. I tilknytning til skjema 2 er det utarbeidet egne avkryssingslister (krysslister) for viktige kulturmarksarter (vedlegg 2).

Skjemaets side 3 tar for seg ulike faste kulturminner i jordbrukslandskapet. I skjemaet er det gjort en grovinndeling med eksempler på hovedtyper av kulturminner innenfor hovedgrupper. Tilstand og vedlikeholdssituasjon for kulturminnene er oppgitt.

Skjemaets side 4 gir en helhetlig vurdering av området, og tar utgangspunkt i syv kriterier; kontinuitet, representativitet, særpreg, sjeldenhet, mangfold, inngrep/påvirkning, og helhetlig landskap. I tillegg er seks støttekriterier oppgitt. Vurderingen er gitt i henhold til en tredelt skala (liten - middels - stor), og vurderingen er begrunnet.

Bruk av krysslister.

Krysslister er avkryssingslister for viktige planter i kulturlandskapet. I Hedmark ble krysslister for Øst-Norge brukt, og det ble i tillegg ført på arter som ikke var oppført i krysslista (vedlegg 2).

FELTARBEID, OPPSUMMERING AV FELTSESONGEN

Feltarbeidet i Hedmark ble gjennomført fra mai til medio september 1993. Alle områder som er registrert er oppsøkt i felt. Tilsammen er 87 områder oppsøkt og registrert i løpet av sommeren. En del av de opprinnelige foreslåtte områdene er slått sammen til større landskapsområder. Områdene er fordelt over hele fylket.

Flere steder har folk fra kommunen, landbrukskontoret eller andre interesserte deltatt i feltarbeidet, noe som har vært nyttig for arbeidet i de enkelte områdene, og også for prosjektet generelt. Opplysninger kommunene, landbrukskontorene, fylkeskommunen, fylkesmannen og andre sitter inne med er samla inn underveis i arbeidet.

Grunneiere og andre impliserte er forsøkt orientert underveis, men på grunn av tids- og kapasitetsmessige begrensninger har det dessverre ikke vært mulig å informere alle om det pågående arbeidet.

Materialet som ble innsamlet i løpet av sommeren/høsten 1993 er utfylte skjemaer for alle registrerte områder, kart med en del opplysninger samt fotografier fra alle registrerte lokaliteter. Dette danner grunnlaget for prioriteringen av verdifulle kulturlandskap i Hedmark.

ETTERARBEID

Kriterier for utvelgelse av landskap.

Det nasjonale utvalget har lagt opp til en tredelt klassifisering av områder: hverdagslandskapet, områder med stor verdi for kulturlandskapet og spesielt verneverdige områder. Det er 7 hovedkriterier og 6 støttekriterier som er ment å skulle danne grunnlag for plassering av de enkelte lokalitetene i klasser. I utgangspunktet skulle kriteriene evalueres i forhold til en tredelt skala (liten, middels og stor verdi). For å kunne skille områdene ytterligere er det i Hedmark

brukt en skala fra 1-10 (der 10 er høyeste verdi), som senere er omregnet til liten, middels og stor verdi. Følgende hovedkriterier er benyttet:

- Kontinuitet - områder hvor tradisjonelle driftsformer er holdt i hevd gjennom kontinuerlig drift, med kontinuitet i byggeskikk og bosettingsmønster, og hevd av andre kulturspor.
- Representativitet - områder som er gode eksempler for det typiske i region, fylke eller landsdel,- både når det gjelder bosettingsmønster, driftsformer, kulturmarkstyper og bebyggelse/faste kulturminner.
- Særpreget - områder med særegenheter som forsterker, eventuelt avviker, fra det typiske i region, fylke eller landsdel, -områder med stor egenverdi.
- Sjeldenhet - områder som inneholder trua arter og kulturmarkstyper (vegetasjonstyper, naturtyper) og sjeldne kulturlandskapselement (bebyggelse, grøftesystem, veier m.m.).
- Mangfold-områder med mange forskjellige kulturmarkstyper (naturtyper, rester av disse) og kulturminner, av vekslende alder, samt rik flora og fauna (artsrikdom og individantall).
- Inngrep/påvirkning - områder som ikke i seinere tid har vært utsatt for negativ påvirkning i form av ulike større inngrep i landskapet, for eksempel kraftlinjer, bakkeplanering, bekkelukking, gjødsling og kalking av "naturlige" slåtte- og beitemarker, gjengroing, tilplanting, uheldig byggeskikk/ombygging m.m.
- Helhetlig landskap - områder som utgjør et komplett og velbevart miljø som ikke er ødelagt av inngrep i seinere tid, men har beholdt sine biologisk og kulturhistoriske kvaliteter.

For ytterligere å kunne skille mellom verdifulle områder er det lagt opp til at det kan brukes følgende støttekriterier:

- Verdi for friluftsliv, tilgjengelighet og tettstedsnærhet
- Størrelse
- Hevd, tilstand
- Undersøkelses-/forskningsvirksomhet/pedagogisk verdi
- Skjønnhet/estetisk verdi
- Symbol- og identitetsverdi.

Definisjonene er hentet fra " Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Del 1, generelt om prosjektet". Støttekriteriene er ikke verdsatte.

Det nasjonale utvalget deler landskapet inn i representative/typiske landskap, særpregede landskap eller mangfold-landskap med stor artsrikdom og variasjon etter de overnevnte kriteriene. Kulturlandskapsgruppa har funnet denne inndelingen lite egnet for bruk i Hedmark. Derfor brukes de kategoriene gruppen har laget i stedet for kategoriene utvalget har delt områdene inn i.

- Fjellbygder. Disse bygdene er lokalisert til de nordlige delene av fylket.
- Skogbygder. Skogbygdene befinner seg for det meste i de midtre og østlige delene av Hedmark, men det finnes også noen skogbygder i de sørlige delene av fylket.
- Dalbygder. Disse befinner seg for det meste lokalisert til dalførene i fylket.
- Lavlandsbygder. Lavlandsbygdene er lokalisert til områdene ved Mjøsa og de sørlige delene av fylket.
- Seterlandskap. Seterområdene er delt inn i tre undergrupper. Barskogsetrene er knyttet til de lavereliggende områdene, og befinner seg for det meste i tilknytning til de midtre og sørlige deler av fylket. Setrene i bjørkeskogbeltet/fjellskog er lokalisert til de midtre og nordlige delene av fylket, mens fjellsetrene er lokalisert til de nordlige og nordvestlige delene av fylket.

- Spesielle kulturlandskap. Dette er en "samlekategori" med områder som ikke kan settes direkte inn i en av de andre gruppene.

Bedømmelsen av de ulike kriteriene er gjort *innenfor* hver hovedkategori, og ikke mellom områder i ulike kategorier.

Bedømmelsen av de 7 hovedkriteriene danner grunnlaget for plassering av områdene i klasser. I Hedmark er disse tre klassene brukt:

- *Klasse 1. Spesielt verdifulle områder.*
- *Klasse 2. Verdifulle områder*
- *Klasse 3. Andre registrerte områder.*

I klassen spesielt verdifulle kulturlandskap er det plassert et utvalg av områder som representerer gode eksempler fra ulike kulturlandskapstyper knyttet til jordbruk i Hedmark. Disse områdene er imidlertid ikke de eneste verdifulle kulturlandskapene i Hedmark. Det finnes lignende områder med mange av de samme kvalitetene. Disse er gitt benevnelsen verdifulle kulturlandskap. Klasse 3, andre registrerte områder, har også kulturlandskapsverdier, men i noe mindre grad enn klasse 1 og 2. Som før nevnt er utvalget av områder som ble registrert basert på en antakelse om at områdene hadde kulturlandskapskvaliteter knyttet til enten biologisk/økologiske verdier eller kulturhistoriske verdier, eller eventuelt begge deler. Områdene i hver enkelt klasse er ikke rangert innbyrdes.

Problemer med hensyn til vurdering og inndeling av landskapet.

Verdisetting av områder er problematisk, da karakteren en setter på et område ofte er basert på de subjektive oppfatninger de eller den som har arbeidet med utvelgelsen har. En kan derfor ikke være sikker på at en har funnet fram til de mest verdifulle kulturlandskap i Hedmark. Hedmark er dessuten et av de dårligst registrerte fylkene på kulturminnesida, og en har følgelig dårligere forutsetninger enn i andre fylker for å kunne si noe nøyaktig om verdiene i områdene.

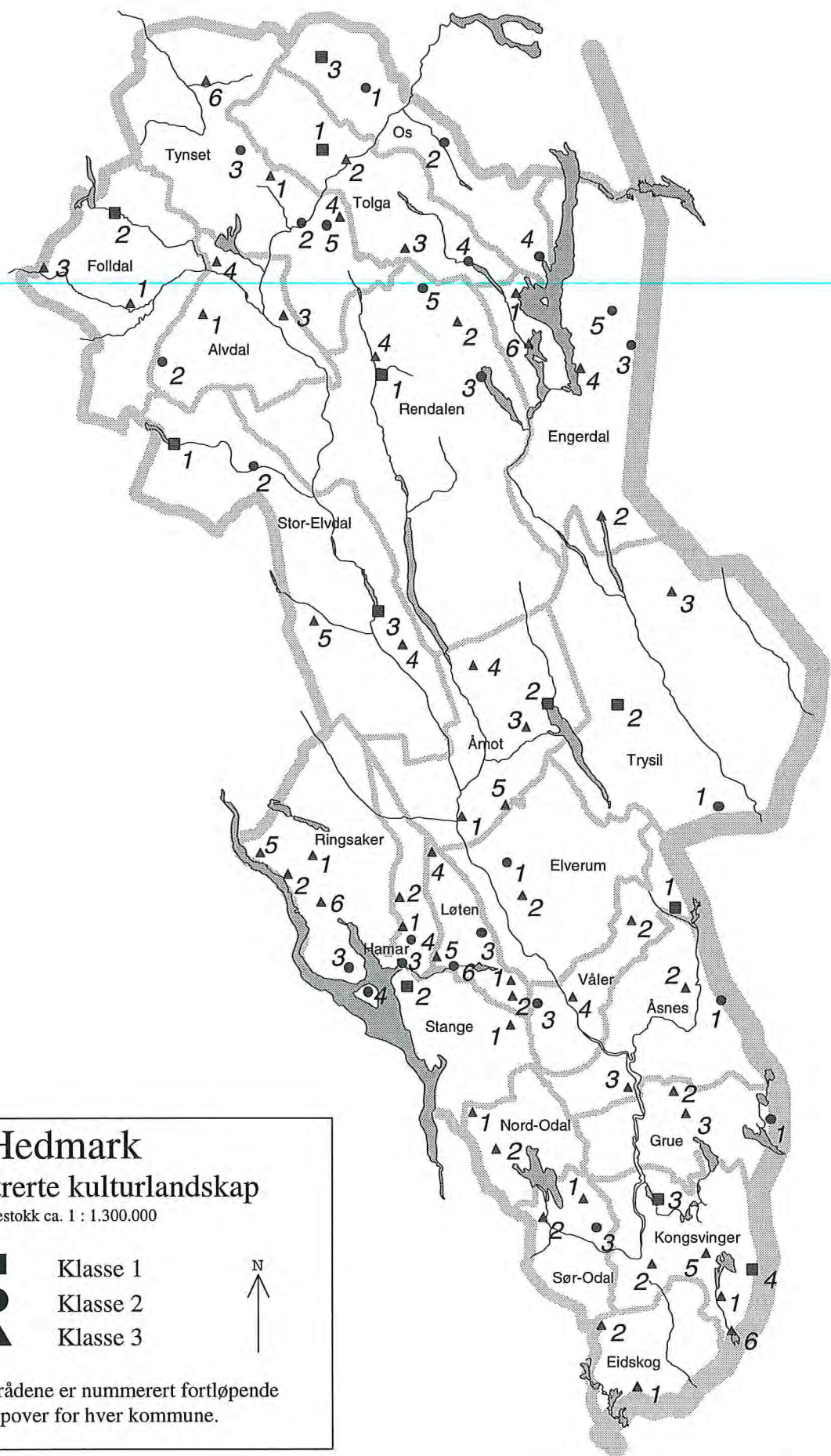
Alle registrerte data er lagt inn i en EDB-basert database (KULTURBASE).

Det må til slutt presiseres at en for dette arbeidet har brukt Hedmark som referanseramme.

Det må også presiseres at dette ikke er en fullstendig registrering av kulturlandskapsområder i Hedmark, men en grov oversikt over kvaliteter knytta til enkelte utvalgte eksempler på kulturlandskap i Hedmark.

3.0 OVERSIKT OVER LOKALITETER FORDELT PÅ KOMMUNENE

Det er tilsammen registrert 87 områder i Hedmark fylke. Områdene er fordelt over hele fylket, men med en noe svakere dekning i de midtre delene av fylket. Dette skyldes ikke minst at det der er større partier med fjellområder. Alle de 22 kommunene i Hedmark er representert, og det er i gjennomsnitt registrert i underkant av fire områder i hver kommune.

Hedmark
Alle registrerte kulturlandskap
 Målestokk ca. 1 : 1.300.000

■	Klasse 1	N ↑
●	Klasse 2	
▲	Klasse 3	

De registrerte områdene er nummerert fortløpende fra 1 og oppover for hver kommune.

REGISTRERTE OMRÅDER - KOMMUNEOVERSIKT

Kommune	Nr.	Lokalitet	Beskrivelse
Kongsvinger	01	Austmarka	Skogbygd med småskala jordbruk og kupert landskap. Området er oppdelt, med mye randsoner. Her finnes også rester av beitehager og slåttenger. I sentrum av Austmarka ligger flere gravhauger.
	02	Jarenlandet - Kabberudlandet	Bynært storgårdslandskap med storskala jordbruk basert på korn og potetproduksjon. Her finnes en del eldre storgårder med noe freda bygningsmasse. Innen området finnes også en del husmannsplasser. Forekomst av eskere er med på å skape variasjon i landskapet.
	03	Nugurens øst-side	Jordbruksområde på østsida av innsjøen Nuguren. Drifta er basert på korn- og grasproduksjon sammen med skogsdrift. Området ligger i hellinga opp fra sjøen, og inneholder blant annet Skåre gård med store vedlikeholdte beiteområder, og Bekk som er husmannsplass under Skåre. Vegetasjonen har suboceaniske trekk, med blant annet blåknapp.
	03A	Nugurens øst-side, beiter	Beitelandskap på østsida av Nuguren på begge sider av veien. Beitene er godt vedlikeholdte. Her er mye steingjerder, samt noe søyleeiner.
	03B	Nugurens øst-side, Bekk	Husmannsplass under Skåre gård beliggende på høydedrag i skogen bak gården. I dag er ingen bosatt her. Husmassen er under restaurering. Mye av den gamle innmarksstrukturen intakt.
	04	Varaldskogen	Varaldskogen inneholder flere finnetorp med varierte kulturmarkstyper, botanikk, bygningsmasse og kulturminner.
	04A	Abborhøgda	Finnetorp beliggende i sørvendt skråning i Varaldskogen. Her har det vært bosetting fra tidlig på 1800-tallet og fram til torpet ble fraflyttet tidlig på -80tallet. De ulike kulturmarkstypene enger, åkre og hakkslåttmark er adskilt av blandingskog (sannsynligvis brakkområder/tidligere beite). Området er rikt på kulturminner i form av enhetlig eldre bebyggelse, rydningsrøyser, stier og meget tydelige åkerkanter. Botanisk sett er området artsrikt.
	04B	Kvåho	Godt ivaretatt finnetorp med helhetlig bebyggelse, løer og en del intakt eldre kulturmark.
	05	Slettmoen	Liten beitehage med søyleeiner. Området er steinete, med noe oppkomst av bjørk og furu. Deler av arealet er i gjengroing. Vegetasjonen har suboceaniske trekk.
	06	Brødbøl	Brødbøl er et frodig jordbruksområde beliggende mot Utgardsjøen sørøst i kommunen. Jordbrukslandskapet er delt opp ved hjelp av randsoner. Det er sannsynligvis marine avsetninger som bidrar til det frodige preget landskapet har. Det dyrkes for det meste korn. I tilknytning til sjøen ligger også et eldre kraftverk.
	Hamar	01	Torget - Skjeset
02		Tørrbustilen	Barskogseter med drift siden 1600-tallet. I dag er ei seter (ku) i drift. Det er mye stein i området, og det finnes fler store røyser. Landskapet er kupert.
03		Åkersvika	Landskapet som utgjør Åkersvikaområdet har rolige avrundede former, og ligger mot Mjøsa. Deler av området er naturreservat for flora og fauna. Jordbruksarealene, hovedsaklig med kornproduksjon gir landskapet et åpent preg. Området er også rikt på kulturminner, da det befinner seg ca.125 automatisk fredede kulturminner i området. Området ligger på kambriosilur sedimenter, med løsmasse og noe bekke/elveavsetninger.

	04	Bakkerud/Tomter	Lokaliteten ligger i et aktivt jordbruksområde mellom Åkersvika og Vangsåsen. På gården Tomter er det en stor, intakt beitehage, og noe intakt eldre bebyggelse. Bakkerud er et småbruk beliggende helt inntil boligfeltet Ingeberg. Her noe av den eldre kulturmarka fortsatt synlig i terrenget. Boligmassen er vedlikeholdt. I den planta skogen mellom Bakkerud og Tomter ligger det ruiner av flere husmannsplasser.
Ringsaker	01	Åsen	Åsen/Åsmarka befinner seg i hellingen mot Næra på østsida av sjøen. Dette er et hverdagslandskap med aktiv jordbruksdrift. Området har et åpent preg, med store åker/engarealer. Ned mot Næra ligger en del beiteområder som delvis gror igjen. I tilknytning til bygda ligger også rester av gamle husmannsplasser der det i dag bare er ruiner igjen (eks. Tannsvea, Nerbøstua, Kjennli, Øvrebøstua).
	02	Ring	Gammel jordbruksbygd beliggende i sydhellinga mot Mjøsa. Landskap er variert med gamle beitehager og noe storgardsmiljø. Området bærer preg av at det har vært liten gårddeling. Ring var tidlig et maktsenter i Mjøsregionen.
	03	Nes	Storskala jordbrukslandskap beliggende på halvøy i Mjøsa. Området har lange bosettings- og jordbrukstradisjoner. Her finnes mange storgarder, samt noe husmannsplasser og mindre bruk. Deler av området har etterhvert fått villabebyggelse. Området er rikt på kulturminner i form av bebyggelse, steingjerder, allèer og gravhauger. Det finnes også noe rester av større hageanlegg og monumental gårdsbebyggelse. Geologisk dekke av mjøskalk og skifer med morenedekke.
	03A	Nes, Kinnli-tjenn	Gammel slåtteng med svært stort biologisk mangfold.
	04	Helgøya	Øy i Mjøsa med aktiv jordbruksdrift. Landskapet er variert med storgardsmiljø, samt noe skogområder. Liten gårddeling har ført til at den gamle strukturen med storgardsmiljø og husmannsplasser i stor grad fortsatt finnes. Det finnes rester av flere store hageanlegg, og det er relativt store beitearealer. På Helgøya finnes også flere sjeldne lavararter.
	05	Brøttum	Jordbruksbygd med korn- og grasproduksjon i hellende, til tider bratt landskap mot Mjøsa. Bosetting er påvist i området allerede for 3500 år siden. Blant annet er det funnet småbruk fra vikingtid i Brøttum. Nedenfor gamle E6 ligger det mye gamle beitearealer.
	06	Simenstad-høgda	4 husmannsplasser samla i ei grend, alle under gården Simenstad. Det er ingen bosetting på disse plassene i dag. Plassene ligger på et høydedrag bak selve hovedgården. Mye av husmassen finnes fortsatt (selv om det trengs restaurering), mens bare deler av kulturmarka er intakt.
Løten	01	Østre Skogbygd	Aktiv jordbruksbygd med småbruksstruktur og kombinasjon av jord/skogbruksdrift. Landskapet er kupert med relativt tett skog omkring og i deler av grenda. Driften er basert på korn/grasproduksjon. Deler av arealene er preget av gjengroing. Den første bosettingen skjedde sannsynligvis på 1600-tallet av finske innvandrere.
	02	Stensåsen	Området utgjøres av en fraflytta gård som ligger på et markert høydepunkt i en bratt sørvendt skråning. Gården ble etablert på 1500 tallet, og ble fraflytta ca. 1960. Området rundt gården er skogdekt med både lauv og barskog. Her er kulturminner i form av gammel bebyggelse, rester av gammel kulturmark, gammel vei med oppmuring i skjæringene og flere rydningsrøyser. Deler av innmarka holdes åpen ved hjelp av beitedyr.
	03	Veensetra	Barskogseter i flatt terreng. Her er en stor, åpen voll med store seterhus. Området brukes av skolene i Løten. Det beiter sau i området.
	04	Gitvolsetra	Barskogseter i søvendt li i Gitvola. Det var ca 10 setre opprinnelig, men i dag er det få hele setervoller tilbake. Noe hytter har kommet til på nedre del av vollen. Det finnes fortsatt en del beiteområder knytta til området.

	05	Skillingstad - Skramstad	Aktivt, moderne storskala jordbrukslandskap med kornproduksjon. Området har enhetlig større gårdsbebyggelse med godt bevarte tun. Bygdeveien går gjennom tunene og gårdsbebyggelsen.
	06	By og byhagan	By ligger i et aktivt jordbruksområde med kornproduksjon. På denne eiendommen, og delvis på naboeiendommen Englaug ligger et større gravfelt. Her er også en gammel bygdevei med et delvis intakt steingjerde.
Stange	01	Løvlisetra	Barskogseter i drift som felleseter for ku. Noe av bebyggelsen har hyttepreg, mens noe er i forfall. Her beiter både ku og sau i utmarka.
	02	Stange vestbygd	Stange vestbygd er et stort jordbruksområde beliggende mot Mjøsa. I sør preges området av et storskala jordbrukslandskap, mens området i nord er mer oppbrutt, med mosaikkpreg. Området har interessant historie og mange kulturminner. Ulike kulturlandskapstyper er representert i området. Her finnes både fulldyrka arealer, eng- og beitelandskap, barskog, løvskog, tjern, dammer, bekker, strandområder og så videre.
	02A	Stange vestbygd, sør	Storskala jordbrukslandskap, hovedsaklig med kornproduksjon. Landskapet er åpent med lite randsoner. Det finnes noe eldre beitearealer. Storgardstunene dominerer landskapet.
	02B	Stange vestbygd, Balberg	Den ubebodde husmannsplassen Balberg ligger under Store Ree. Husmassen (4 hus) er under restaurering, og freda av riksantikvaren. Her er lite av kulturmarka intakt.
	02C	Stange vestbygd, nord	Jordbrukslandskapet har preg av mindre skala enn i sør. Åkerarealene har mye randsoner, åkerholmer, og området inneholder også en del beitehager. I nord grenser området mot tettbebyggelse (ved Tokstad-Gyrud). Området er flatt, bortsett fra en høyderugg ved Ottestad kirke. Området er rikt på kulturminner, og da spesielt gravhauger.
Nord-Odal	01	Trautskogen	Den lukkede skoggrenda Trautskogen er ei lita grend med småbruksstruktur. I dag er det redusert jordbruksdrift i grenda, og deler av arealet preges av gjengroing. Noe areal i tilknytning til grenda er også plantet igjen.
	02	Råsen-området	Større aktivt jordbruksområde med korn og grasproduksjon beliggende ved innsjøen Råsen. Landskapet er åpent, med noe storskala jordbruksdrift. Noe terrasser i området gjør at området som ellers nokså flatt likevel er variert. Området ellers bærer preg av å være et flatt, vidstrakt dalbunnslandskap.
Sør-Odal	01	Trondsetra	Tidligere seter beliggende i barskogen. Det finnes rester etter hus, og en husruin. Nå har området karakter av å være en åpen plass i skogen. Området er prega av gjengroing.
	02	Oppstadsområdet	Dette er et åpent jordbrukslandskap beliggende ved Oppstadaa sørvest for Storsjøen i Sør Odal kommune. Flatbygd med korn/grasproduksjon, og noe beiteområder. Det finnes gravhauger ved Borgen gård.
	03	Odals værk	Storgardsmiljø med husmannsplasser. Det finnes noe eldre kulturmark ved husmassplassene.
Eidskog	01	Buåa - Klangerudtjern	Hverdagslandskap med kornproduksjon og småbruksstruktur. Landskapet har et åpent preg, med rolige linjer. Botaniske undersøkelser finnes fra området.
	02	Børli	Husmannsplassen Børli er lyrikeren Hans Børli's barndomshjem. Plassen ligger noe avsides til ved innsjøen Store Børen. Landskapet er kupert, til tider bratt. Det er ingen bosetting eller drift på dette bruket i dag, men det pågår restaurering på husmasse samt noe skjøtsel på deler av innmarka. Bruket ble grunnlagt på 1700-tallet.

Grue	01	Lauvhaugen	Lauvhaugen er ei skogbruks-grend som eies av en eier. Her er moderne jordbruksdrift, og store åpne åker/engarealer. Gårdene og arbeiderboligene i grenda ligger om hverandre i terrenget, forbundet med et nettverk av mindre veier. Husmassen og åker/engteigene med randsoner danner et helhetlig landskap, med et åpent preg. Her er også allèer av or, og noe sjeldne lavforekomster.
	02	Brusetra	Seterområde beliggende i barskog. Opprinnelig var det 12 setervoller, og de fleste av disse eksisterer fortsatt. Bygningsmassen har fått noe hyttepreg. Deler av området er gjengrodd, selv om det beiter noe sau i området.
	03	Sollien	Området utgjøres av to finnetorp, Sollien østre og vestre. Området ligger i sørhelling, med noen flatere partier. I dag er det ingen fast bosetting her. Det drives noe forproduksjon, samt at deler av arealet blir beita av sau. Bebyggelsen på Østre er mer intakt enn bebyggelsen på vestre som er mer forfallen og med et nyere bolighus. Østre var bosatt fram til 1980.
Åsnes	01	Furuberget	Furuberget består av to gårder, Furuberget nordre og søndre. Begge brukene er fraflytta, og ligger med ca 300 meters mellomrom i et ellers skogdekt landskap. På Furuberget søndre finnes forekomst av Marinøkkel.
	01A	Furuberget søndre	Åsnes kommune har 10 års leiekontrakt fra 1988-1998. Det har vært bosetting her siden 1700 tallet, og fram til 1981. Det finnes myrslåtter med måssåhuk i tilknytning til gården. Finnskogleden går gjennom tunet.
	01B	Furuberget nordre	Dette torpet ligger brattere til i landskapet. Her er ikke bebyggelsen like intakt og vedlikeholdt. Det er færre bygninger og deler av innmarka har grodd til.
	02	Fallåsen	Lita fraflytta finnegrend med en del intakt eldre bebyggelse og kulturmark. Her ligger i dag et skolemuseum
	03	Hof-Åsa	Storskala jordbrukslandskap med korn/potetproduksjon beliggende på elvesletta ved Glomma. Området kan sies å representere det typiske for landskapet i dalbunnen ved Glomma i Solør-kommunene. Her er det både større og mindre bruk, samt en del villabebyggelse på enkelte steder. Elva har laget terrasser i landskapet, og det finnes også noe rester av gamle elveløp.
Våler	01	Gravberget	Gravberget ligger i sørhellingen i Søndre Hemberget i Våler. Bebyggelsen ligger som en linje langs bergsiden. Den største bebyggelseskonsentrasjonen ligger ved Gravbergsgården. Det ligger flere husmannsplasser i tilknytning til bygda, blant annet Øvre og nedre Berget, hvorav Øvre Berget er restaurert. Bygda har variasjon i landskap og kulturelementer. Ved husmannsplassene er det variert jordbrukslandskap med eldre kulturmark i form av åkerlapper, rydningsmark og hakkslåttmark.
	02	Risberget	Bebyggelsen i Risberget ligger som ei stripe langs åssiden (i utforming ligner bygda Gravberget). Det er bra sammenheng mellom bebyggelsen og mellom bebyggelsen og landskapet.
	03	Torpsetra	Barskogseter beliggende i sørvendt li sør for Storbronken. Bygningsmassen er godt ivaretatt og det finnes noe hytter i området. Det beiter sau på vollen.
	04	Øverbyåsen	Storskala jordbrukslandskap med korn/grasproduksjon beliggende i åssida øst for Glomma. Her er noe randsoner/kantsoner som deler opp området.
Elverum	01	Kolsetra	Tre setre beliggende i barskogsområde. Området omfatter også tre sager med tilhørende dammer i vesletjerna sør for Kolsetra. En av setrene var i bruk til utpå 60-tallet. I dag er deler av arealene beite for sau, men deler er i gjengroing. Det er funnet Fjellflokk-lokalitet i området.

	02	Hernes	Moderne jordbrukslandskap med variert jordbruksproduksjon (frukt, grønnsaker, korn, potet, gras osv). Landskapet deles opp av alleer, steingjerder, vegetasjonsbelter o.l. Bebyggelsen gir stort sett et helhetsinntrykk. Hernes har variert og frodig vegetasjon.
Trysil	01	Skjærberget	Den lukkede skogbygda Skjærberget ble anlagt av finner ca. 1650. Gårdene ligger samlet i en sørvendt li sørøst i kommunen. Området er rikt på kulturminner i form av eldre bebyggelse, stier, gjeler, rydningsrøyser, steingarder mm. Her er også rester av eldre kulturmark og interessant botanikk.
	02	Livollen	Barskogseter med opprinnelig 7 setre. I dag er ei seter i drift, med kombinasjon ku og turisme. Noe areal ble oppdyrka for ca 5 år siden. Her har det vært drevet seterdrift siden 1700-tallet.
	03	Flendalen	Slåtteområde i Flendalen, med slåtter på terrasser ved elva. Området er i gjengroing. Det finnes restaurert løe i tilknytning til den ene slåtten ("Bjønngolvet"). Det finnes også et ca 7000 år gammelt Jaspisbrudd i området.
Åmot	01	Bergslia - Glomstad	Området som ligger i åssida på østsida av Glomma, har helhetlig preg på bebyggelse og landskap. Kornproduksjon på arealer med vegetasjonsbelter mellom gir mosaikkpreg. Landskapet er åpent, med større og mindre bruk om hverandre. Området har frodig vegetasjon.
	02	Osen-Ena	Ei lukket skogbruksbygd beliggende ved Ossjøen i Åmot. Det ligger et våtmarksområde i tilknytning til sjøen, som er regulert. Skogbruket er viktigere enn jordbruket i dette området. Osnasset er bygdesenter. Jordbruksarealene i området har småbruksstruktur, og brukene ligger spredt over et større område.
	03	Kjølsetra	Liten barskogseter beliggende ved Østre Æra. En del bygningsmasse er intakt, mens en del er revet eller har fått hyttepreg. Noe av engarealene rundt setra er holdt i hevd.
	04	Deset/Nordsetra	Stort åpent seterområde beliggende på skoggrensa i Åmot. Området er småkupert. I dag beiter det hester her.
	05	Julussa	Vassdrag som går gjennom både Åmot og Elverum kommuner. En del mindre jordbruks-og seterområder er knytta til vassdraget. Her finnes mye kulturminner i forbindelse med fløtningsvirksomheten. Området er representativt når det gjelder fløtterminner. Geologisk er området variert med eskere, terrasser, israndavsetninger og dødisgroper. Kroksjøer etter tidligere elveløp er synlig i terrenget.
Stor-Elvdal	01	Atnbru	Gammel fjellbygd beliggende i variert, kupert landskap på sørøstsida av Atnsjøen. Her finnes interessant bebyggelse med mange automatisk fredede kulturminner. Her finnes også et nyrestaurert damanlegg. Dette er ei aktiv jordbruks-grend med husdyrbruk/grasproduksjon.
	02	Sollia	Sollia er ei gammel fjellbygd beliggende i ei bratt li på nordøst sida av elva Setninga i Atndalen. Området er rikt på kulturminner i form av bebyggelse, kulturminner og automatisk fredede kulturminner. Enkelte deler av arealet er interessante i botanisk/biologisk sammenheng.
	03	Koppangsøyene	Et ca. 12 km. langt jordbruksbelte beliggende i den brede, flate dalbotnen i Østerdalen. Glomma renner gjennom området. En rekke øyer (133 i hele Stor Elvdal kommune), gamle og nye elveløp, jordbruksareal og vegetasjonsbelter gir et vekslende vegetasjonsbilde og gir karakter i landskapet. Området har gammel bosetting, med funn både fra steinalder og jernalder. På Koppangsøya er det funnet rester etter middelalderkirke.
	04	Evenstadsetra	Evenstadsetra ligger i sørvestvendt skråning i barskogsområdet øst for Evenstad. Det er ikke aktiv seterdrift her lenger. Bygningsmassen er delvis intakt. Mosaikken av ulike beiter/enger synes fortsatt. Disse skilles delvis ved hjelp av steingjerder.

	05	Gåla	Stort seterlandskap med mange setervoller og hytter. En del av vollene er fortsatt i drift, mens andre er tatt i bruk som hytter. Seterområdet ligger helt i overgangen mellom bjørkeskogsbeltet og snauffjellet.
Rendalen	01	Unset	Gammel brattlendt jordbruksbygd i Rendalen. Området er rikt på kulturminner i form av gammel bebyggelse, steingjerder m.m. Området er frodig vegetasjonsmessig, og er interessant geologisk. Her finnes blant annet noe sjeldne lavarter. Det finnes jernvinneanlegg og dyregraver i utmarka nært bygda.
	02	Sølendalen	Flere grender med fjellsetre spredt over et større område i Sølendalen i Rendalen. De fleste setrene er godt vedlikeholdte med mye eldre intakt bygningsmasse. Deler av bygningsmassen har hyttepreg.
	03	Fiskevollen	Norges største innenlands fiskevær. Her har det vært drevet lottfiske i flere hundre år. Vollen ligger ved Sølensjøen. I dag er det kommet til en del nyere hyttebebyggelse og naust, og den opprinnelige vollen er utvidet.
	04	Unsetbrenna	Bureisingsgrend fra -30 åra. En del av den opprinnelige bebyggelsen er fortsatt intakt. Her drives jordbruksdrift i relativt stor skala.
	05	Spekedalssetra	Spekedalssetra er ei fjellseter med særegen beliggenhet i dalen under Elgpiggen. Setra er delvis i drift.
Engerdal	01	Buvika	Lita fjellbygd ved Femunden med tradisjonell kombinasjon av jordbruk/fiske. En del nydyrking har skjedd i området. Mot innsjøen Femunden ligger ei naustrekke, ellers har deler av området fått noe preg av hyttebebyggelse. Sandstein og konglomerat med morene og myr utgjør geologien i området.
	02	Heggeriset	Jordbruksgrend i nordenden av Engersjøen. Fast bosetting ble etablert i 1714. Bebyggelsen er plassert i dødislandskapet, noe som gir landskapet variasjon. Det er registrert ca 20 steinalderboplasser i området (10 innafør den registrerte lokaliteten). Engersjøen ble senket på -50 tallet. Berggrunnen består av granitt og kvartsskifer, med sortert materiale og noe morene.
	03	Gutulisetra	Tre setre, hvorav to opprinnelig hørte til Sorken. Vollen ligger i lia ved sørøst enden av Gutulijøen. Bygningsmassen er restaurert, og brukes i dag i turismesammenheng. Det var aktiv setring på Gutulisetra fra ca 1750 til 1948-49.
	04	Sorken, Vestre Sorken	Jordbruksgrend på østsida av Femunden som først ble bygsla i 1751. Det finnes fortsatt gårdstun fra 1700 tallet (Vestre Sorken) med restaurerte bygninger. Landskapet er ganske flatt, og det er en del gamle slåtter knytta til bygda. Gutulisetra var seter under Sorken gårdene.
	05	Gutu/Røstvoll	Samisk bosettingsområde beliggende i nordøstenden av Fjellgutusjøen. I den vesle grenda Røstvoll som ligger i dalsøkket i Elgådalen mot sjøen drives noe småskala jordbruk. Bebyggelsen er en blanding av gammel og nyere bebyggelse. Den sørsamiske grenda Gutu inneholder mange samiske kulturminner. I området mellom disse to grendene ligger en del eldre slåtter med interessant botanikk, blant annet Gjøglerblom.
	06	Ellevoll (Elveålsvollen)	Fiskevoll uten veiforbindelse ved Istern i Engerdal. Her finnes en del intakt eldre bebyggelse.
Tolga	01	Vingelen	Bygda ligger som en U rundt bygdefjellet Kletten, med seterområdene i dalene på øst og vestsiden av fjellet. Vingelen inneholder gammel, enhetlig bebyggelse, eldre kulturmark og kulturminner i form av gjeler, veier m.m. Området er interessant både ut fra et historisk, botanisk og kulturelt perspektiv.
	02	Tolga tettsted	Kommunesenter bygd opp omkring smelteverksvirksomheten til Røros kobberverk, som det fortsatt finnes noe rester av. Bebyggelsen er lokalisert på terrasser i åssida på begge sider av Glomma. Deler av bebyggelsen har bystruktur, "gata" ble regulert i 1660 åra.

	03	Rausjødalen	Deler av Rausjødalen ligger i bjørkebeltet, mens de øvre delene ligger i fjellet. Et gammelt setermeieri gir området særpreg.
	04	Hola, nordenden av Langsjøen	Området på begge sider av Hola ned mot Langsjøen har gjennom lang tid vært brukt til slåtteeområde. Området er flatt, med friskeng og et myrbelte inn mot åssidene. Det står fortsatt mange løer igjen i området. I dag gror deler av området igjen.
Tynset	01	Lonåsen	Området utgjøres av flere gårder beliggende på platå ved elva Lona i Tynset kommune. Her finnes særpreget eldre bebyggelse, flere helhetlige tun, og tilløp til terrassering i jordbrukslandskapet. De første gårdene her ble nevnt i 1657.
	02	Tynsetbygda	Tynsetbygda med nærliggende områder ligger delvis på elvesletta i dalbotnen, og delvis i lia nord for Glomma. I lia ligger gårdene som linjer langs åssida, og det drives storskala jordbruk basert på grasproduksjon. På Neby, det gamle bygdesenteret synes fortsatt den gamle gatestrukturen. Kirka er lokalisert på en terrasse ved Neby. Tjønnoområdet er et kulturpåvirka, meandrerende elveslettelandskap med kroksjøer. Her er mosaikk av våtmark, dyrka mark og randsoner av ulik vegetasjon.
	03	Magnildalen	Seterdal i bjørkeskogsbeltet med noe setre i drift. Her finnes mye utmarksslåtter, beiter, løer og buer.
	04	Gammeldalen	Seterdal i bjørkeskogsbeltet. Interessant område med hensyn til geologi og kvartærgeologi. En del setre er fortsatt i drift, og da spesielt med grasproduksjon på store, åpne arealer i dalbunnen.
	05	Hopsetra	Hopsetra er opprinnelig ei vårseter som ligger i bjørkeskogsbeltet på kjølen vest for Gammeldalen. Her drives forproduksjon. Beitehager med bjørk setter preg på området. Det er stort sett intakt og godt vedlikeholdt bygningsmasse.
	06	Løftan	Slåtteeområde beliggende på nordøstsida av elva Ya på Kvikne. I store deler av området som opprinnelig var mye større er det plantet gran. Løe og slåttbu er under restaurering på restarealet, og det er planer for skjøtsel av slåtteeilandskapet. Det er lenge siden det har vært drevet aktiv slått i området.
Alvdal	01	Haustdalen	Naustrekke i østenden av Haustsjøen. De eldste naustene er fra århundreskiftet. Spredt i terrenget rundt østenden av sjøen ligger buer og hytter i tilknytning til naustene.
	02	Flatsetra	Flatsetra ligger i vestfjellene i Alvdal. I dag drives kombinasjon av ku og turisme. Setra, med opprinnelig tre voller ligger lett synlig i terrenget og særpreges blant annet av forholdsvis intakte steingjerder rundt vollene. Setrene ble etablert på 1600 tallet, sannsynligvis i forbindelse med fiske i sjøene i området.
	03	Kvebergsvangen	Kvebergsvangen ligger i sørhellinga i bjørkeskogsbeltet sørøst for Bjørnåsen. De fleste vollene har fått fritids/hyttepreg, men det er fortsatt aktiv seterdrift på noe av setervollene.
	04	Strålsjøområdet	Lita jordbruksgrend ved Strålsjøen i Alvdal ved grensa til Folldal kommune. Området inneholder en del eldre bygningsmasse samt mye kulturminner. Her finnes rester av beiteområder. Det har vært fast bosetting her siden 1750. Her finnes også noe interessant botanikk.
Folldal	01	Krokhaug	Fjellbygd i Folldal kommune. Her er jordbruksdrifta tradisjonelt kombinert med bergverksdrift, noe som har ført til relativt små bruk. Deler av bebyggelsen er av eldre dato. Her finnes også rester av gjeler, osv.
	02	Einunndalen	Dette er en ca 3 mil lang seterdal med aktiv seterdrift. I Einunndalen finnes flere naturreservat, blant annet Meløyfloen og Bjørndalen naturreservat. Setrene ligger spredt i hele dalen, og det finnes flere nydyrkingsfelt i området. Det finnes Kvitstarr ved Meløya seter.

	03	Børsungsæter	Området utgjøres av tre gårder som ligger helt på grensa mot Oppland. Rester av steingjerder, eldre bebyggelse og kulturmark utgjør en mosaikk som synes godt i det åpne landskapet. Børsungsæter som gårdsbruk ble først nevnt i 1790, sannsynligvis var dette tidligere et seterområde.
Os	01	Dalsbygda	Langstrakt fjellbygd beliggende inn under Sætersjøvola i Os kommune. Her er et aktivt jordbruk. Kalkforekomster gir variert vegetasjon. Her finnes blant annet mye Kvann. Utistu er et godt bevart lukka, firkantun.
	02	Narjordet	Området utgjøres av flere gårder som ligger samlet i dalbotnen i Nørdalen ved elva Nøra. Området har et halvåpent preg. Dalbunnen er vid og flat, og det meste av arealene er oppdyrka. I overgangen mellom inn- og utmark finnes beitehager, sommerfjøs og utløer. Det er registrert 70-80 utslåtter i området. Området er interessant geologisk, med grønnskifer og kalkskifer og sortert materiale i dalen, morenedekke, spylerenner på vestsida, samt noe terrasser og eskere.
	03	Vangrøftdalen/ Kjurrudalen	To parallelle seterdaler nordvest for Dalsbygda. Kjurrudalen ligger i bjørkeskogsbeltet, mens deler av Vangrøftdalen ligger i fjellet. En del setre er fortsatt i drift. Det finnes mye intakt bygningsmasse og kulturmark.
	04	Tufsingdeltaet	Særprega landskap bygd opp omkring elva Tufsinga sitt utløp. Området er kunstig oppdemt som en følge av Røros kobberverk sine aktiviteter. Her har det vært drevet utmarksslått lenge. Slåtten ble drevet regelmessig fram til siste krig. Området ligger på senprekambriske sedimentære bergarter.

4.0 PLASSERING AV LOKALITETENE I KLASSER

De registrerte lokalitetene er delt inn i tre ulike klasser

Klasse 1. Spesielt verdifulle områder. Klassen inneholder et utvalg av områder som representerer gode eksempler fra ulike kulturlandskapstyper i Hedmark.

Klasse 2. Verdifulle områder. Klassen inneholder et utvalg av områder med mange av de samme kulturlandskapskvalitetene som områdene i klasse 1.

Klasse 3. Andre registrerte områder. Klasse 3 inneholder områder med kulturlandskapsverdier. Som nevnt i kapittel 2 er alle de registrerte områdene plukket ut på bakgrunn av en antakelse om at området i utgangspunktet har visse kulturlandskapskvaliteter.

<i>LOKALITET</i>	<i>KOMMUNE</i>	<i>STIKKORD</i>
------------------	----------------	-----------------

KLASSE 1 SPESIELT VERDIFULLE OMRÅDER

Fjellbygd

Vingelen	Tolga	Bebyggelse, vegetasjon
Atnbru	Stor-Elvdal	Fornminner, kulturminner, bebyggelse

Dalbygd

Unset	Rendalen	Kulturminner, bebyggelse, vegetasjon, fornminner
Koppangøyene	Stor-Elvdal	Særprega landskap, vegetasjon, fornminner, kulturminner

Skogbygd

Osen-Ena	Åmot	Kulturminner, fornminner
Gravberget	Våler	Storgardsmiljø, husmannsplasser

Lavlandsbygd

Stange vestbygd	Stange	Kulturminner, fornminner, aktiv jordbruksdrift
-----------------	--------	--

Seterlandskap

Vangrøftdalen/Kjurrudalen	Os	Fjellskogseter, 2 seterdaler, vegetasjon, kulturminner, noe bebyggelse
Einunndalen	Folldal	Fjellseter, bebyggelse, vegetasjon, kulturminner
Livollen	Trysil	Representativ barskogseter

Spesielle kulturlandskap

Nugurens østside	Kongsvinger	Beitelandskap, husmannsplassen Bekk
Varaldskogen	Kongsvinger	Finnetorpene Abborhøgda og Kvåho

KLASSE 2

VERDIFULLE OMRÅDER

Fjellbygd

Dalsbygda	Os	Aktiv jordbruksdrift, vegetasjon, bebyggelse
Narjordet	Os	Bebyggelse, beiter, kulturminner
Sollia	Stor-Elvdal	Beliggenhet, kulturminner, bebyggelse, fornminner

Dalbygd

Tynsetbygda	Tynset	Storskala jordbrukslandskap
-------------	--------	-----------------------------

Skogbygd

Skjærberget	Trysil	Kulturminner, kulturmark, opprinnelig finnekultur
Lauvhaugen	Grue	Eneierstruktur

Lavlandsbygd

Nes	Ringsaker	Storskala jordbrukslandskap, kulturminner, botanikk, bebyggelse
Åkersvika	Hamar	Deler av området er. naturreservat, fornminner, kulturminner
Helgøya	Ringsaker	Variert jordbrukslandskap, kulturminner

Seterlandskap

Magnildalen	Tynset	Fjellskogseter, slåtter, beiter, løer, setre.
Hopsetra	Tynset	Særprega fjellseter
Spekedalssetra	Rendalen	Særprega fjellseter
Gutulisetra	Engerdal	Fjellskogseter, bebyggelse, beliggenhet
Flatsetra	Alvdal	Fjellskogseter delvis i drift, bygningsmasse
Kolsetra	Elverum	Barskogseter, 3 sager med tilhørende dammer i tilknytning til setra.
Veensetra	Løten	Barskogseter, store seterhus
Torpsetra	Våler	Representativ barskogseter

Spesielle kulturlandskap

Tufsingdeltaet	Os	Tidligere slåtteområde, naturreservat
Hola, nordenden av Langsjøen	Tolga	Slåttelandskap
Gutu/Røstvoll	Engerdal	Samisk senter
Fiskevollen	Rendalen	Fiskevær
By og byhagan	Løten	Større gravfelt, fornminner
Bakkerud/Tomter	Hamar	Beitelandskap, småbruk i større jordbrukslandskap
Furuberget	Åsnes	2 finnetorp
Odals vær	Sør-Odal	Storgardslandskap

KLASSE 3

ANDRE REGISTRERTE OMRÅDER

Fjellbygd

Børsungsæter	Folldal	3 fjellgarder
Krokhaug	Folldal	Jordbruk/bergverk i kombinasjon
Lonåsen	Tynset	Beliggenhet, bebyggelse
Sorken, Vestre Sorken	Engerdal	1700-talls tun på den Vestre Sorken

Dalbygd

Tolga tettsted	Tolga	Kommunesenter, bebyggelse
Heggeriset	Engerdal	Lita jordbruksgrend
Bergslia - Glomstad	Åmot	Mosaikkpreg, noe krevende vegetasjon
Austmarka	Kongsvinger	Småskalalandskap

Skogbygd

Risberget	Våler	Bebyggelse
Østre Skogbygd	Løten	Småbruksstruktur, kupert
Åsen	Ringsaker	Aktiv jordbruksdrift
Torget - Skjeset	Hamar	Representativt område for regionen
Trautskogen	Nord-Odal	Småbruksstruktur

Lavlandsbygd

Hernes	Elverum	Variert jordbrukslandskap
Brøttum	Ringsaker	Jordbruksbygd i hellinga mot Mjøsa
Ring	Ringsaker	Beiter, noe storgardsmiljø
Skillingstad - Skramstad	Løten	Storskala jordbrukslandskap
Øverbyåsen	Våler	Jordbrukslandskap med stor lokalverdi
Hof-Åsa	Åsnes	Storskala jordbrukslandskap ved Glomma
Råsen-området	Nord-Odal	Jordbrukslandskap korn/gras
Oppstadområdet	Sør-Odal	Moderne jordbrukslandskap rundt Oppstadåa.
Jarenlandet - Kabberudlandet	Kongsvinger	Storgardslandskap
Brødbøl	Kongsvinger	Mosaikkprega landskap, vegetasjon
Buåa - Klanderudtjern	Eidskog	Småbruksstruktur, botanikk

Seterlandskap

Gammeldalen	Tynset	Barskogseter, interessant geol./kvgeologi
Rausjødalen	Tolga	Fjellseter, setermeieri
Kvebergsvangen	Alvdal	Representativ fjellskogseter
Sølendalen	Rendalen	Fjellseter, fornminner, beliggenhet
Gåla	Stor-Elvdal	Fjellskogseter, stort seterområde
Evenstadsetra	Stor-Elvdal	Barskogseter, bygningsmasse
Deset/Nordsetra	Åmot	Fjellseter, beliggenhet, bebyggelse
Kjølsetra	Åmot	Barskogseter
Gitvolsetra	Løten	Barskogseter i sørvendt bratt terreng
Tørrbustilen	Hamar	Barskogseter, kupert landskap
Løvlisetra	Stange	Barskogseter, felleseter
Brusetra	Grue	Barskogseter, opprinnelig 12 setervoller, vedlikeholdt
Trondsetra	Sør-Odal	Barskogseter. Rester av tidligere seterområde

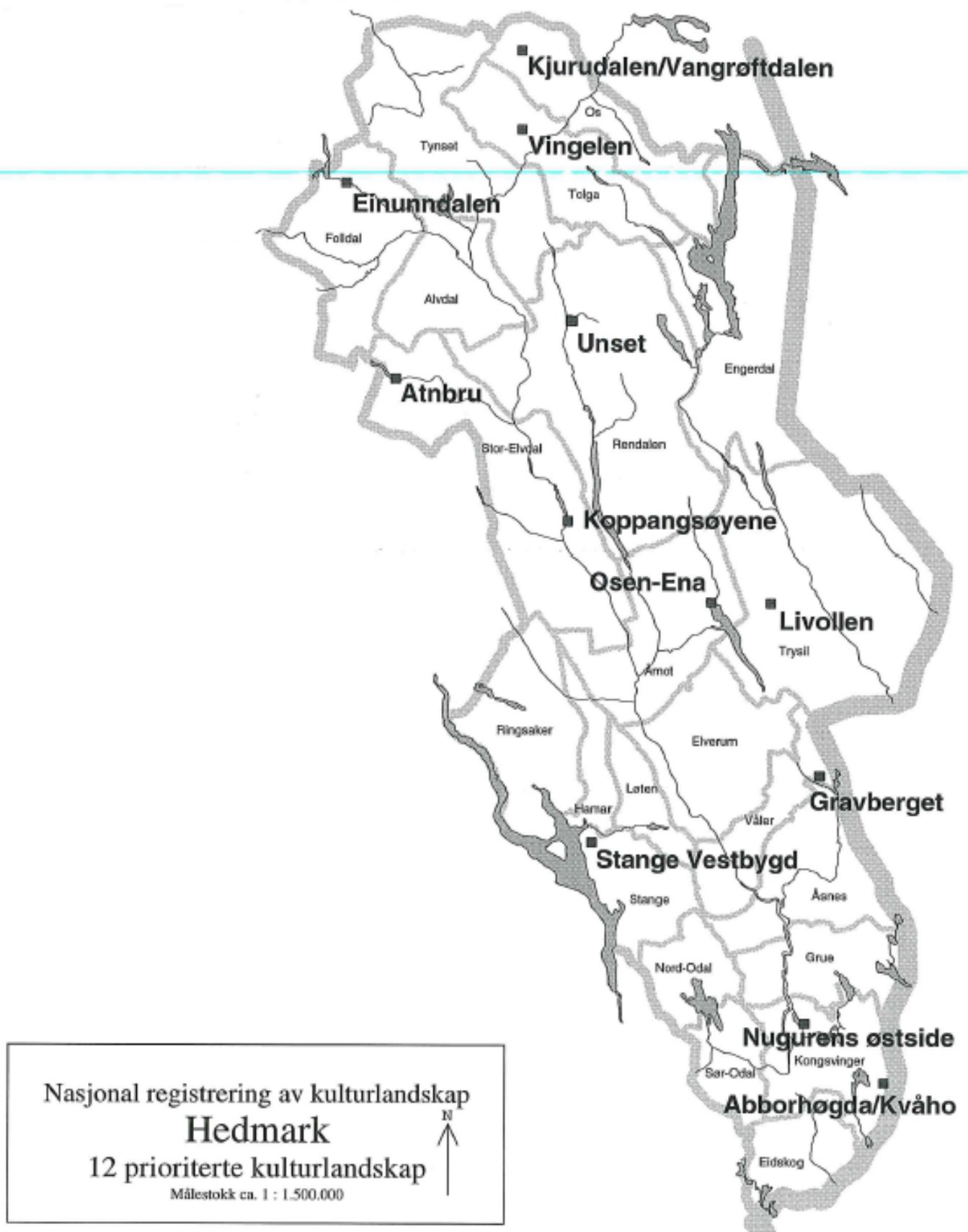
Spesielle kulturlandskap

Løftan	Tynset	Slåtteeområde
Strålsjøområdet	Alvdal	Bygningsmasse, kulturminner, botanikk
Haustdalen	Alvdal	Naustrekke
Buvika	Engerdal	Naustrekke
Ellevoll (Elveålvollen)	Engerdal	Fiskevoll
Unsetbrenna	Rendalen	Bureisingsgrend
Flendalen	Trysil	Slåtteeområde
Julussa	Åmot	Vassdrag med fløtminner
Stensåsen	Løten	Eldre gardsbruk
Simenstadhøgda	Ringsaker	Husmannsgrend
Sollien	Grue	2 finnetorp
Slettmoen	Kongsvinger	Beitehage med søyleiner
Børli	Eidskog	Husmannsplass

5.0 NÆRMERE OMTALE AV DE 12 HØYEST PRIORITERTE OMRÅDENE

I dette kapitlet blir de 12 prioriterte områdene nærmere beskrevet. Kartet nedenfor viser de prioriterte områdene.

5.1 FJELLBYGDER

Fjellbygdene er et karaktertrekk ved nordre del av Hedmark. Dette er høytliggende jordbruksbygder med husdyrbruk (ku og sau) og grasproduksjon. I denne hovedkategorien vil bygdene Vingelen og Atnbru bli nærmere beskrevet. Dette er to forskjellige bygder med ulikt naturgrunnlag og lokalisering.

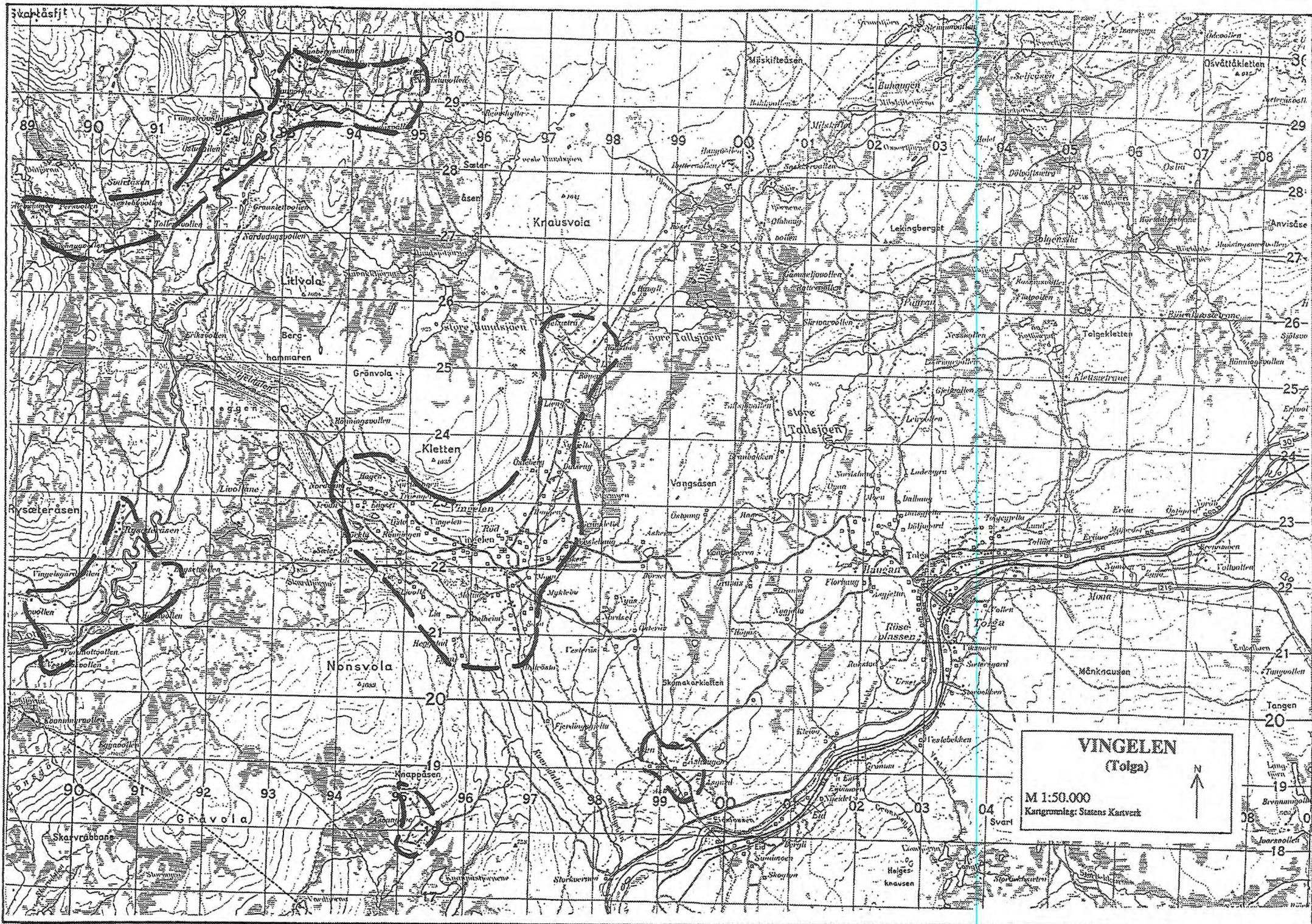
Fig. 1: Sentrale deler av Vingelen - Røsgrenda. Foto: May Irene Løseth.

Lokalitet; VINGELEN
Kommune: Tolga
Kommunenummer: 0436
Områdenummer: 01

Kartblad:
M711/N50:Tynset 1619-1
ØK: Nonsvola CO 103, Vingelen CP 103.
Størrelse: ca 21 km²

Beskrivelse av lokalitet

Bygda Vingelen ligger som en U rundt bygdefjellet Kletten med det meste av seterområdene nord og nordvest for bygda. Berggrunnen som tilhører Trondheimsfeltet domineres av fylitter fra kambriosilur. Det er et sammenhengende dekke med morenemateriale i området. I dalbunnen finnes i tillegg til morenegrusen mektige smeltevannsavsetninger. Det registrerte området består både av innmark og utmark. Her finnes gammel, enhetlig bebyggelse, eldre kulturmark og kulturminner i form av gjeler og veier. Dette gjelder både bygda og seterområdene. Området er interessant både ut fra et historisk, botanisk og kulturelt synspunkt. Det er i dag aktiv drift med ku, sau og grasproduksjon i Vingelen. Deler av arealene slås, og noe areal pløyes. Det finnes eldre kulturmark, og da særlig i form av beiter i de øvre delene av bygda (mot Kletten). I seterområdene finnes fortsatt mye intakte beiter, og mange av disse med parkpreg. Viktige busk og treslag er bjørk (*Betula pubescens*), vier (*Salix*) einer (*Juniperus communis*) samt noe rogn (*Sorbus aucuparia*) og furu (*Pinus sylvestris*). Markvegetasjonen er grasdominert, med varierende fuktighetsgrad. De fleste arealene i bygda er fulldyrket (grasproduksjon) men det finnes urterike kanter, og noe kløverenger. I seterområdene finnes mye blåbærlyng (*Vaccinium myrtillus*). På enkelte setervoller er det store forekomster av fjelltimotei (*Phleum commutatum*). I Vingelen finnes mye eldre intakt bebyggelse både i bygda, i seterområdene og i utmarka. I tilknytning til bygda finnes også fangstanlegg/dyregraver, rydningsrøyser, åkerkanter, stier/veier/gutuer og hafell (skogardtype).

VINGELEN
(Toiga)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

N

Langvann
19
Brunnmyr
18

Fig. 2: Deler av fjellbygda Atnbru. Foto: Magne Vangen

Lokalitet; ATNBRU

Kommune: Stor Elvdal

Kommunennummer: 0430

Områdenummer: 01

Kartblad:

M711/N50: Atnsjøen 1818-4

ØK: Atnbrua CK 090 og Vola CJ 090

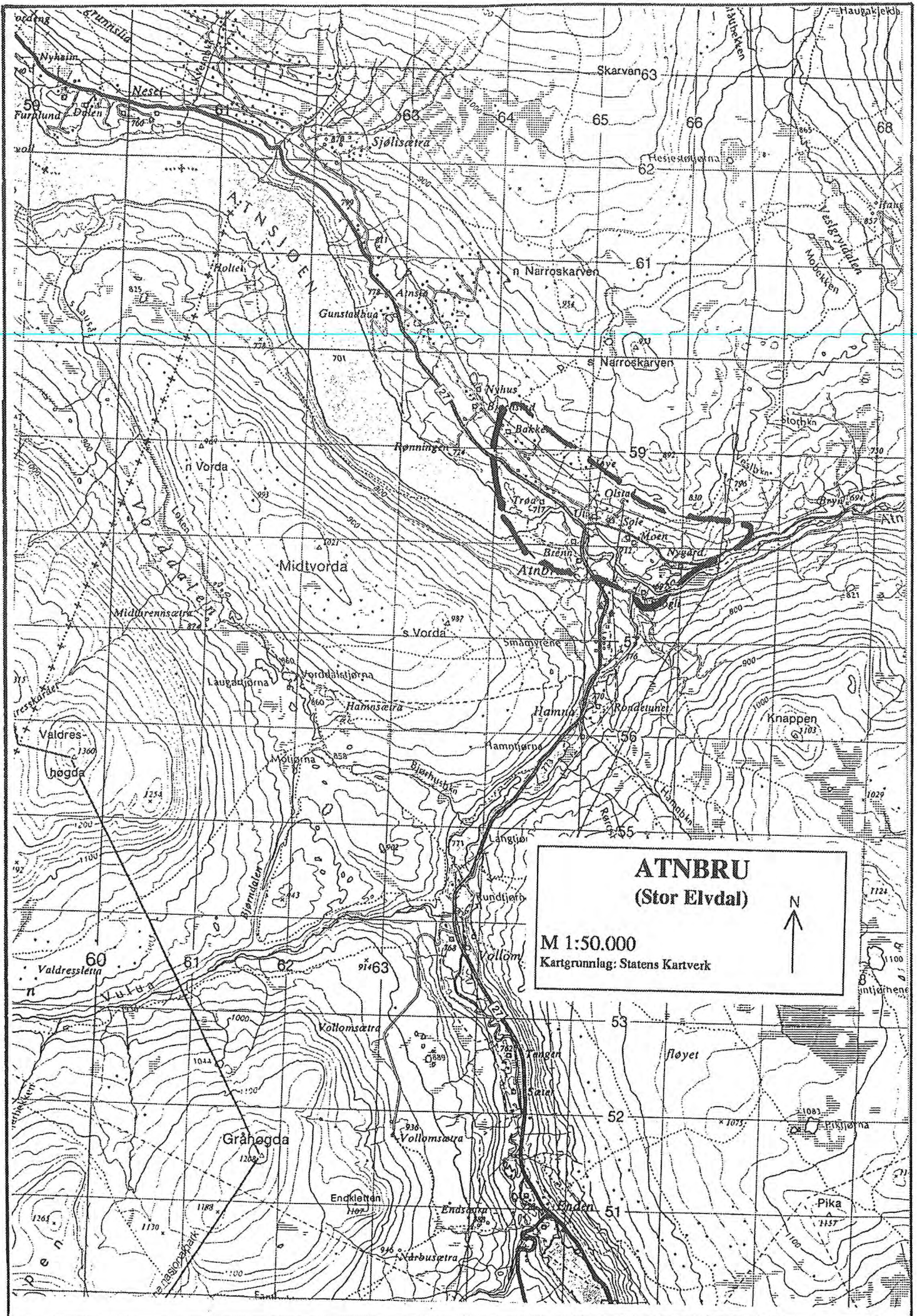
Størrelse: ca. 3 km²

Beskrivelse av lokalitet

Atnbru er ei gammel fjellbygd med interessant bebyggelse, både i bygda og i tilknytning til det nyrestaurerte damanlegget. Her er også flere automatisk fredede kulturminner. Berggrunnen består av granitt fra prekambrium, og det finnes en liten gabbro-forekomst midt i grenda. Løsmassene består av et sammenhengende dekke av morenemateriale med sortert materiale langs vassdraget. Dette er ei aktiv jordbruksbygd med husdyrbruk og grasproduksjon. Området ligger på innmark, og tre- og busktetthet er varierende. I tilknytning til bygda ligger mange beiteområder. Deler av arealene gror igjen på grunn av redusert bruk. Her finnes også overflatedyrka slåttemark, fulldyrkede åkre og enger. Her finnes kløverenger, finnskjeggryer, enkelte partier med lyng, urterike kanter og beitehager. Viktige busk og treslag er bjørk (*Betula pubescens*), gran (*Picea abies*), furu (*Pinus sylvestris*), vier (*Salix*) og einer (*Juniperus communis*). Markvegetasjonen er grasdominert, med varierende fuktighetsgrad. Atnbru har også en del eldre gårdsbebyggelse, blant annet Bakken, Trøa, Brenn-gårdene, Moen-gårdene og Nygård. I tilknytning til bygda finnes også mange automatisk fredete kulturminner som fangstanlegg/dyregraver, steinalderboplasser og jernvinneanlegg. Her finnes også et damanlegg med restaurert sag, brygge og båtstøer. Rydningsrøyser, tilløp til terrassering, åkerkanter, geiler og steingjerder er andre elementer i dette landskapet.

Andre registrerte fjellbygder med lignende kvaliteter: Dalsbygda og Narjordet i Os, Sollia i Stor Elvdal.

I tillegg er Børsungsæter og Krokhaug i Follidal, Lonåsen i Tynset, Strålsjøområdet i Alvdal og Sorken i Engerdal registrert i gruppen fjellbygder.

ATNBRU
(Stor Elvdal)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

5.2 DALBYGDER

Dalbygdene er lokalisert til dalene i Hedmark. De fleste registrerte lokaliteter er lokalisert til Østerdalen, men også dalbygder i andre deler av fylket er registrert. Her er ei dalbygd i Østerdalen, samt ei i Rendalen nærmere beskrevet.

Fig.3: Deler av bebyggelsen og kulturmarka i Unset. Foto: Magne Vangen.

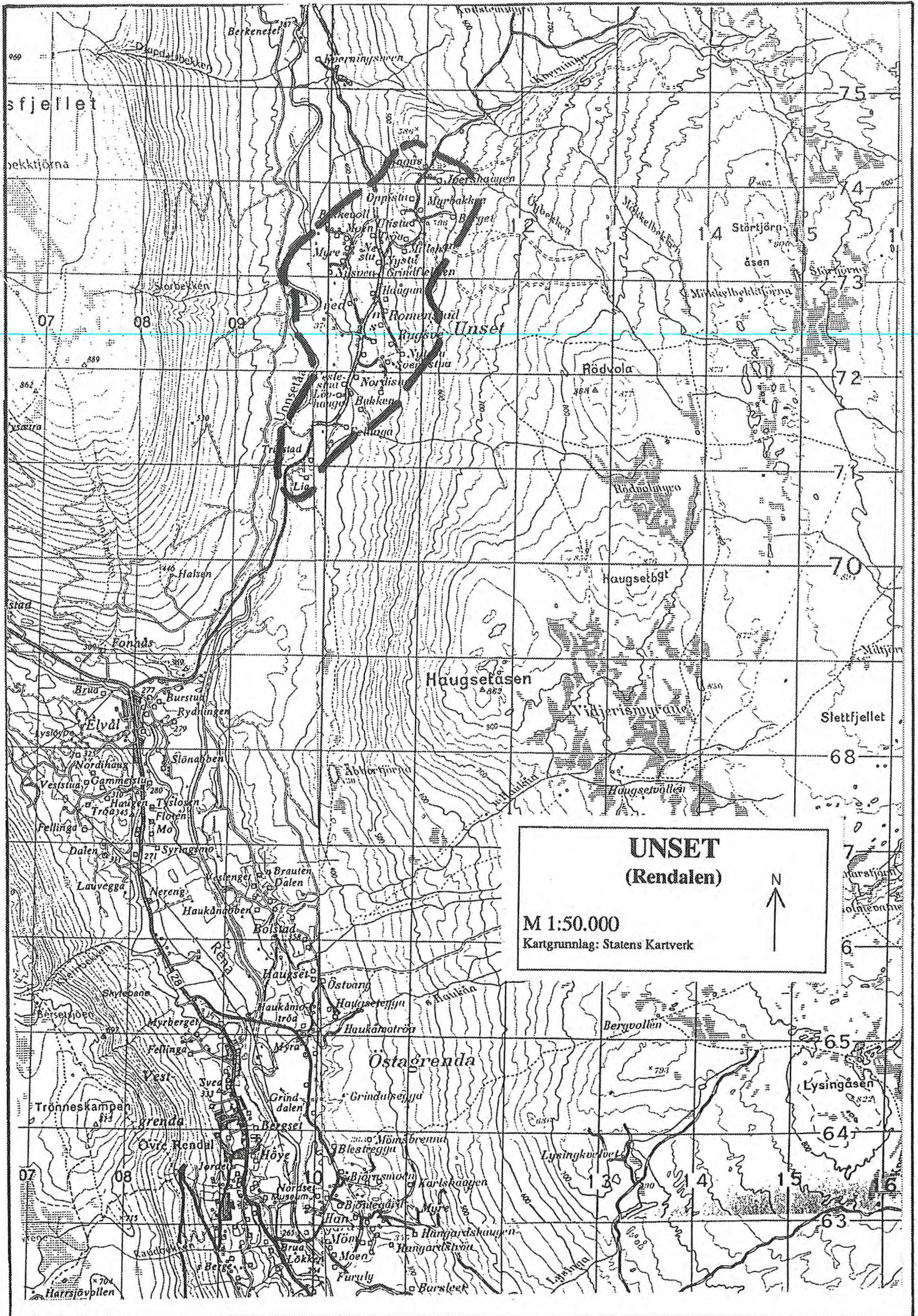
Lokalitet: UNSET
Kommune: Rendalen
Kommunennummer: 0432
Områdenummer: 01

Kartblad:
M711/N50: Hanestad 1918-4, Unset 1918-1
ØK: Unset CR 093, Haugsetberget CR 092
Størrelse: ca 5 km²

Beskrivelse av lokalitet

Unset er ei gammel brattlendt jordbruksbygd på østsida av Unsetåa i Rendalen kommune. Her er jordbruket basert på husdyrbruk og grasproduksjon. Gneis fra grunnfjellet er dominerende bergart i området, men lokale forekomster av kalkstein finnes. Løsmassene består av morene, men det er sortert materiale langs elva i de nedre delene av grenda. Området er rikt på kulturminner i form av gammel bebyggelse, steingjerder o.l. Området ligger på innmark. Markvegetasjonen er for det meste grasdominert, med varierende fuktighetsgrad. Her finnes fulldyrka permanente enger, og overflatedyrka slåttemark/enger. Viktige busk- og treslag er bjørk (*Betula pubescens*), einer (*Juniperus communis*), rogn (*Sorbus aucuparia*), gran (*Picea abies*) og furu (*Pinus sylvestris*). Deler av arealene blir slått, mens andre deler brukes til beite for ku og sau. Noe areal gror igjen p.g.a. redusert bruk. Området er frodig vegetasjonsmessig. Her finnes blant annet noe sjeldne lavarter. Det er funnet jernvinneanlegg og dyregraver i utmarka nær bygda. Ellers finnes rydningsrøyser, tilløp til terrassering, åkerreiner datert til 1470-1650, stier, veier, gutuer, steingarder og skigard. Opprinnelig besto Unset av fire gårder, Søndre og Nordre Undset, Romundstad og Rugsveen. I dag finnes 14 bruk. Nystu Unset (barfrøstue), Oppistu (Østrdalsstue) samt stabburet på Løvhaug er freda. Det finnes også tufter etter husmannsplass fra 1798 (Stenbakken). Smietuft, jernvinneanlegg med hustuft, dyregraver, gammel rideveg til Haugset, tomt etter bekkverk, mølle og sagbruk er andre kulturminner som finnes i området.

sfjellet

bekktjøna

07

08

09

864

372

326

301

315

304

889

446

366

326

280

271

228

333

315

363

810

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

800

369

279

280

271

338

328

333

315

363

75

74

73

72

71

70

69

68

67

66

65

64

63

62

61

UNSET (Rendalen)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

07

08

09

10

11

12

13

304

315

326

337

348

359

370

Fig. 4: Jordbrukslandskapet på Koppangsøyene. Foto: Mange Vangen.

Lokalitet; KOPPANGSØYENE

Kommune: Stor-Elvdal

Kommunennummer: 0430

Områdenummer: 03

Kartblad:

M711/N50: Koppang 1918-3, Myklebysjøen 1917-4

ØK: Båsrøsta CQ 084, CQ 083, CQ 082

Størrelse: ca 25 km²

Beskrivelse av lokalitet

Dette området er et ca. 12 kilometer langt jordbruksbelte beliggende i den brede, flate dalbotnen i Østerdalen. Berggrunnen består av senprekambriske sedimentære bergarter med innslag av kalkstein. Løsmassene er sortert materiale med sand- og grusavsetninger i dalbotnen, og morene i lisdene. Glomma renner gjennom området. En rekke øyer, elveløp, jordbruksarealer og vegetasjonsbelter gir et vekslende vegetasjonsbilde. De mange øyene (133 i Stor-Elvdal kommune) er et karaktertrekk ved området. Området har gammel bosetting, og det er gjort funn både fra steinalder og jernalder. Det drives gras-, potet- og kornproduksjon. Her finnes fulldyrka åkre og engler og fulldyrka permanente engler og beiter. Markvegetasjonen er variert. I enkelte deler av området finnes stort innslag av urter, andre deler er grasdominert. Fuktighetsgraden er varierende. Næringsinnholdet er rikt. Viktige busk- og treslag er furu (*Pinus sylvestris*), noe gran (*Picea abies*), einer (*Juniperus communis*), or (*Alnus*), bjørk (*Betula*) og rogn (*Sorbus ausuparia*). På øyene er det innslag av klåved (*Myricaria germanica*), hegg (*Prunus padus*), rips (*Ribes rubrum*), nypearter (*Rosa*), vier (*Salix*), selje (*Salix caprea*), pil (*Salix sp.*) og rødhyll (*Sambucus racemosa*). Koppangsøyene har er godt utvikla flommarksvegetasjon (med 230 arter). Her er også rike fuglebiotoper. Av eldre husmasse inneholder området både godt bevarte barfrøstuer og østerdalsstuer samt noe gamle låver og løer på øyene. Ellers finnes hustufter, gammelt tjærebrenneri og tjærekoie, spor etter middelalderkirke på Koppangsøya, dyregraver i liene, jernvinneanlegg, gammelt steinbrudd, forbygninger og rester etter forbygninger i Glomma, allèer, rydningsrøyser, gravhauger, åkerkanter, stier, veier, gutuer, steingarder og skigarder som innslag i landskapet.

Andre registrerte dalbygder med lignende kvaliteter: Tynsetbygda i Tynset.

I tillegg er Bergslia-Glomstad i Åmot, Heggeriset i Engerdal og Tolga tettsted i Tolga registrert i gruppen dalbygder.

5.3 SKOGBYGDER

Skogbygdene er kanskje det landskapet som mest av alt særpreger Hedmark. Disse bygdene gjør seg særlig gjeldende i de midtre og sørøstre delene av fylket. Her vil to av disse bygdene bli nærmere beskrevet. Den ene er ei typisk skogbygd i den midtre delen av Hedmark, mens den andre ligger lengre sørøst og har finsk opprinnelse.

Fig. 5: Deler av husmannsplassen Øvre Berget i Gravberget. Foto: May Irene Løseth.

Lokalitet: GRAVBERGET

Kommune: Våler

Kommunenummer: 0426

*Områdenummer:*01

Kartblad:

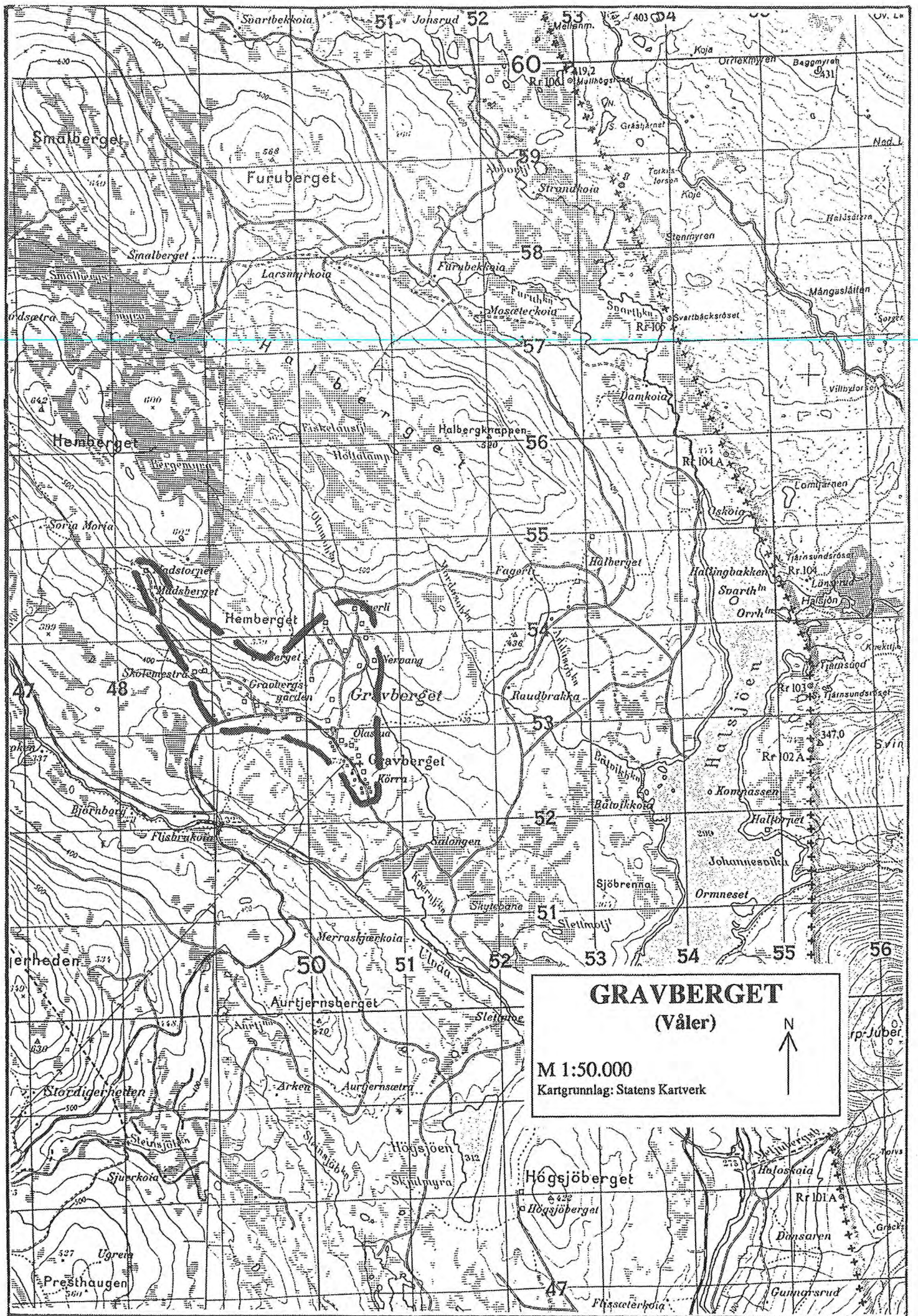
M711/N50: Halsjøen 2116-4

ØK: Gravberget DE 067, Hemberget DE 068

Størrelse: ca 3 km²

Beskrivelse av lokalitet

Den lukkede skogbygda Gravberget ligger i sørhellinga i Søndre Hemberget i den østre delen av Våler kommune. Berggrunnen består av granitter og gneis fra det sørøstnorske grunnfjellsområdet. Det er et sammenhengende dekke av morene, stedvis med stor mektighet. Bebyggelsen ligger på ei linje langs bergsida, med den største konsentrasjonen om Gravbergsgården. Bygda preges av variasjon i landskap og bygningselementer. Det registrerte arealet befinner seg på innmark, med variert tetthet i tre- og busksjikt. Deler av arealet i bygda er aktivt i bruk i dag, mens noe areal gror igjen eller er plantet til. Åker - og engarealene slås. Husdyrdrift med ku og sau er det mest vanlige, bortsett fra skogbruk. I tilknytning til bygda ligger også flere husmannsplasser, blant annet Øvre og Nedre Berget. Disse er husmannsplasser under Borregård. Øvre Berget er restaurert. Kulturmarka i tilknytning til disse plassene har et variert landskap med åkerlapper, rydningsmark og hakkslåtmark. Viktige busk og treslag er gran (*Picea abies*), bjørk (*Betula*), osp (*Populus tremula*) og vier (*Salix*). Deler av markvegetasjonen i bygda er grasdominert, mens deler (i tilknytning til Ø. og N. Berget) har stort innslag av urter. Fuktighetsgraden er varierende. De første gårdene i Gravberget ble rydda ca 1650, av svedjebrukere. Svedjebruket opphørte ca 1840. De første husmannsplassene ble oppretta i 1865. Ellers finnes rydningsrøyser, åkerkanter, stier/veier/gutuer og steingarder. Til bygda knyttes også myrslåtter, koier, jernblestring og dyregraver.

GRAVBERGET
(Våler)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

N
↑

Fig. 6: Osnesset bygdesenter. Foto: May Irene Løseth.

Lokalitet: OSEN - ENA OMRÅDET

Kommune: Åmot

Kommunennummer: 0429

Områdenummer: 02

Kartblad:

M711/N50: Nordre Osen 2017-4

ØK: Nordre Osen CW 077, Ena CX 077.

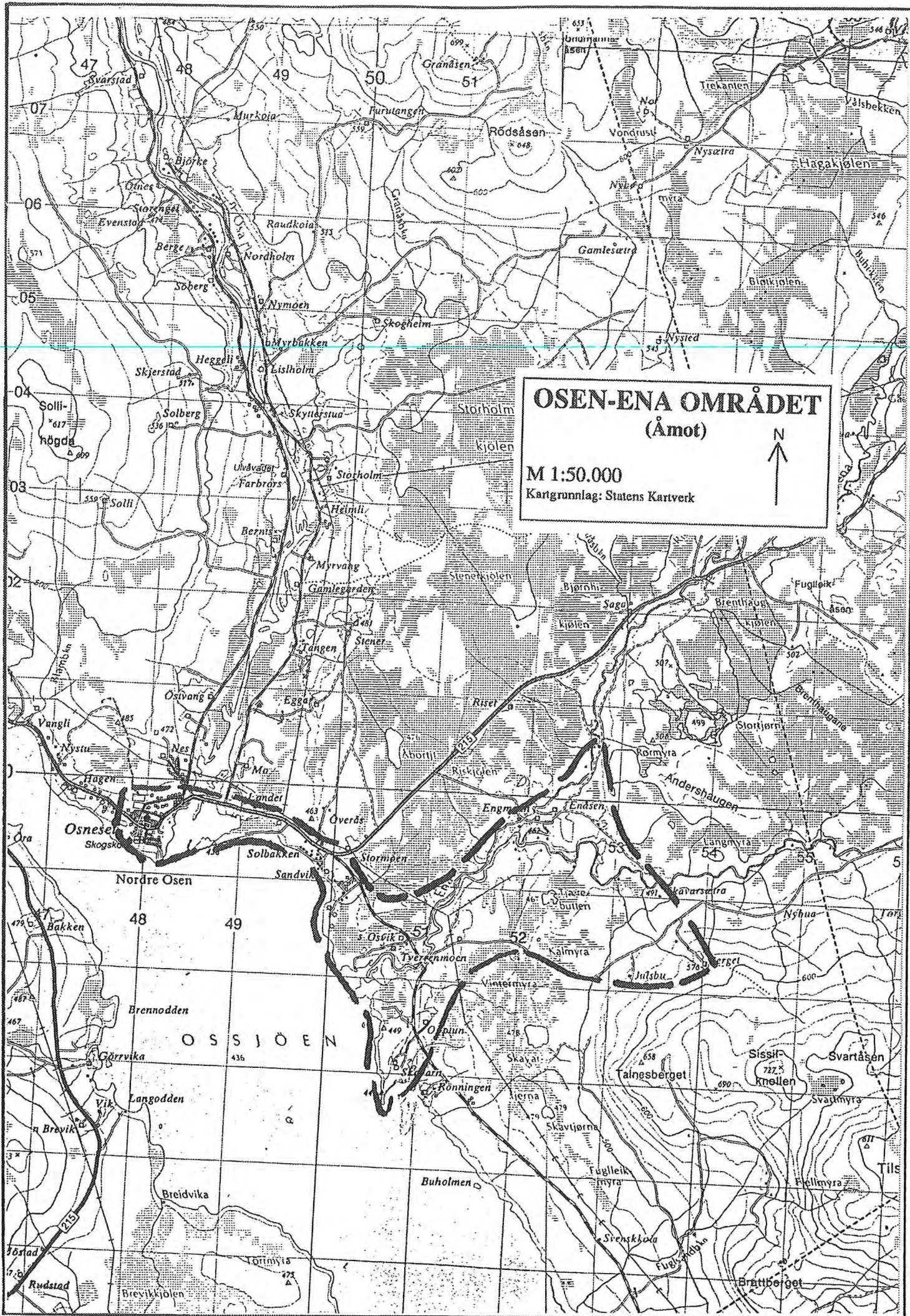
Størrelse: ca 8 km²

Beskrivelse av lokalitet

Bygdesenteret Osnesset er en lukket skogbruksbygd beliggende ved Ossjøen. Området preges av rolige landskapsformer, men med markerte høydedrag. Berggrunnen består av omdannede sedimentære skifer- og sandsteinsbergarter. Løsmassene er morenematerielle. Det ligger et våtmarksområde i tilknytning til sjøen. Skogbruket er fortsatt en viktig næring i dette distriktet. Jordbruket bærer preg av småbruksstruktur, med brukene spredt over et større område. Her er drifta basert på grasproduksjon, samt noe grønnsak / potetdyrking. Noe areal gror igjen på grunn av redusert bruk. Av trær finnes gran (*Picea abies*), furu (*Pinus sylvestris*), bjørk (*Betula*), eier (*Juniperus communis*), rogn (*Sorbus aucuparia*), vier (*Salix*) og lønn (*Acer platanoides*). Markvegetasjonen er grasdominert, med variert fuktighetsgrad. Den eldste bebyggelsen som står igjen i dag er fra 1700-tallet. Det finnes både husmannsplasser/selveierbruk i området. Osen gamle kirke er fra 1777, den nye fra 1923. Området ellers består av rydningsrøyser, gamle ferdselsveier, steinalderboplasser, mulige vikingegraver, blæstergroper med slagghauger, dyregraver og fløtningsinnretninger.

Andre registrerte skogbygder med lignende kvaliteter: Lauvhaugen i Grue og Skjærberget i Trysil.

I tillegg er Austmarka i Kongsvinger, Risberget i Våler, Torget-Skjeset i Hamar, Trautskogen i Nord-Odal, Østre Skogbygd i Løten og Åsen i Ringsaker registrert i gruppen skogbygder.

OSEN-ENA OMRÅDET
(Åmot)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

N

5.4 LAVLANDSBYGDER

Lavlandsbygdene ligger i de søndre delene av fylket, samt i tilknytning til Mjøsa. Dette er bygder med relativt frodig vegetasjon og gode forhold for produksjon av korn. Her vil Stange vestbygd bli beskrevet som et eksempel.

Fig. 7: Deler av Stange vestbygd. Foto Erling Maartmann.

Lokalitet: STANGE VESTBYGD

Kommune: Stange
Kommunenummer: 0417
Områdenummer: 02

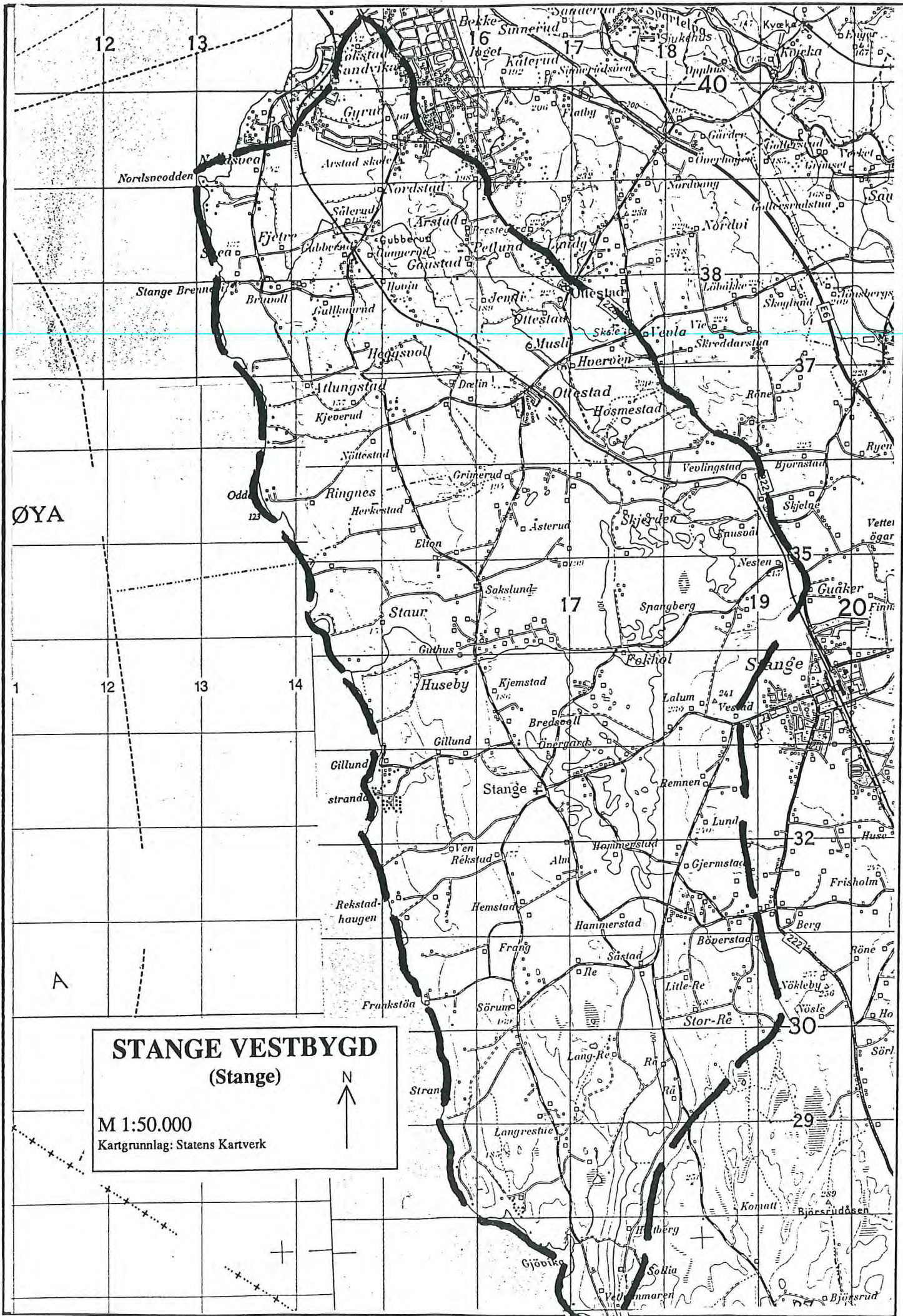
Kartblad:

M711/N50: Løten 1916-1, Tangen 1916-2,
Østre Toten 1916-3, Hamar 1916-4
ØK: Bekkelaget CR 065, Ottestad CR 064,
Stange kirke CR 063,
Størrelse: ca. 47 km²

Beskrivelse av lokalitet

Stange vestbygd er et storskala, flatt jordbrukslandskap beliggende mot Mjøsa. Her drives hovedsaklig med kornproduksjon. Berggrunnen er sammensatt av kambrosilurske bergarter med kalkstein og skifer. Løsmassen er et sammenhengende dekke av morene. Landskapet er åpent med varierende innslag av randsoner. I nord grenser området mot tettbebyggelsen ved Tokstad/Gyrud. Det ligger en markert høyderyg (kalkrygg) ved Ottestad kirke. Dette er et stort og aktivt jordbruksområde med åkre, enger og beiter. I det sørlige området av Stange vestbygd finnes noe eldre beiteområde og beitehager. Landskapet lengre nord på Stange vestbygd er mindre åpent enn i sør. Åkerarealene har mye randsoner og åkerholmer, og det finnes også her en del beitehager. Viktige busk og treslag er bjørk (*Betula*), rogn (*Sorbus aucuparia*), lønn (*Acer platanoides*), osp (*Populus tremula*), bøk (*Fagus sylvatica*), ask (*Fraxinus excelsior*), gran (*Picea abies*), einer (*Juniperus communis*) og furu (*Pinus sylvestris*). Markvegetasjon er grasdominert de fleste steder men urtedominert i enkelte områder, spesielt ved beiteenger, knauser, tørrbakker, urterike kanter og buskkanter. Fuktighetsgraden er varierende med rikt næringsinnhold. Storgårdstunene dominerer deler av området, men det finnes også husmannsplasser som for eksempel Balberg som er husmannsplass under Store Ree. Husmassen på Balberg er under restaurering, og freda av riksantikvaren. Stange vestbygd er rik på kulturminner og det er mange gravhauger i området. Det finnes freda bygninger på Ringnes, Hverven (hovedbygning og kornmagasin) og på

Stange prestegård. Av kulturminner ellers nevnes gravhauger, bygdeborg, rydningsrøyser, generelle dyrkingspor, stier, veier, gutuer, steingard, skigard, åkerkanter, og flere gårdsdammer.

Andre registrerte lavlandsbygder med lignende kvaliteter: Nes og Helgøya i Ringsaker samt Åkersvika i Hamar.

I tillegg er Brødbøl i Kongsvinger, Brøttum og Ring i Ringsaker, Buåa-Klanderudtjern i Eidskog, Hernes i Elverum, Hof-Åsa i Åsnes, Råsenområdet i Nord-Odal og Øverbyåsen i Våler, Jarenlandet/Kabberudlandet i Kongsvinger, Skillingstad/Skramstad i Løten og Oppstadorrådet i Sør Odal registrert i gruppen lavlandsbygder.

5.5 SETERLANDSKAP

Det finnes flere typer setre i Hedmark. I søndre og delvis i midtre deler av fylket ligger de lavereliggende barskogsetrene, i midtre og delvis i nordre deler av fylket ligger setrene i bjørkeskogsbeltet og fjellskogsetrene. Fjellsetrene er lokalisert til de nordre og nordvestre deler av fylket.

Fig. 8: Meløyfloen og Meløya seter i Einunndalen. Foto: Jon Bekken.

Fjellsetre

Lokalitet; **EINUNNDALEN**

Kommune: Folldal

Kommunennummer: 0439

Områdenummer: 02

Kartblad:

M711/N50 Einunna 1519-1, Folldal 1519-2, Alvdal 1619-3

ØK: Meløya CH 101, Klokkarhaugsetra CH 100,

Klemetkollen CJ 100, Romsdalssætra CJ 099,

Bjønnkletten CK 099.

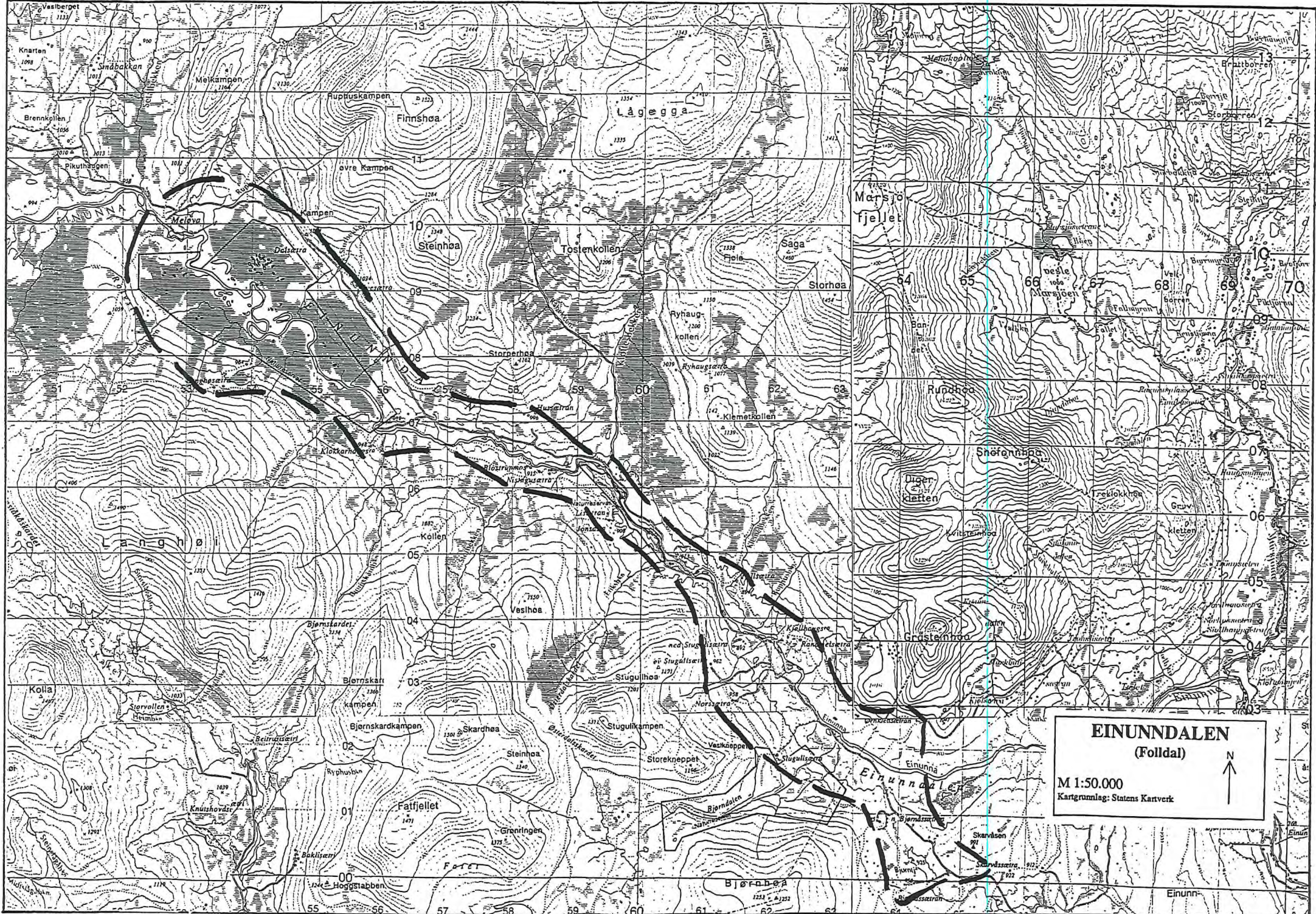
Størrelse: ca 26 km²

Beskrivelse av lokalitet

Einunndalen er en ca 3 mil lang seterdal med aktiv seterdrift. De kambrosilurske bergartene er fra Trondheimsfeltet. Det er sortert materiale langs vassdragene, men ellers består området av morene. Det registrerte området består både av innmark og utmark. I dalen ligger også Meløyfloen naturreservat med variert fuglefauna og vegetasjon. Setrene ligger spredt i hele dalen. Mange av dem er fortsatt i aktiv drift. Det er tydelige spor av beiting i hele dalen. En del nydyrkingsfelt, spesielt nord i dalen setter sitt preg på landskapet. Deler av arealene i tilknytning til setervollene blir slått, og det er beite både med ku, sau og geit. Området er delvis åpent, og delvis buskrikt. Viktige busk-treslag er musøre (*Salix herbacea*), einer (*Juniperus comunis*), vier (*Salix*) og bjørk (*Betula pubescens*). Markvegetasjonen er delvis grasdominert, og delvis lyngdominert. Fuktighetsgraden er varierende. I Einunndalen er det mange setre av varierende alder og tilstand. Det er også tufter etter hus og ruiner flere steder. Utløer, hytter, rydningsrøyser, rester etter brukar, stier, veier, bru, rester etter taubane over elva og elfveforbygninger er også med på å gi landskapet karakter.

Andre registrerte fjellsetre med lignende kvaliteter: Flatsetra i Alvdal og Spekedalsetra i Rendalen.

I tillegg er Deset/Nordsetra i Åmot, Rausjødalen i Tynset/Tolga og Sølendalen i Rendalen registrert i gruppen seterlandskap (fjellsetre).

EINUNNDALEN
(Folldal)
M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

Fig. 9: Setre i Vangrøftdalen. Foto: Magne Vangen.

Fjellskogsetre

Lokalitet: VANGRØFTDALEN/KJURUDALEN *Kartblad:*

Kommune: Os

Kommunenummer: 0441

Områdenummer: 03

M711/N50: Dalsbygda 1620-2

ØK: Langryåsen CR 107, Vangrøfta CQ 106, Skarvdalen

CP 106, Nordre Hanksjøen CR 108,

Storvollia CP 107, Åslia CQ 107

Størrelse: ca 36 km

Beskrivelse av lokalitet

Vangrøftdalen og Kjurrudalen er to parallelle seterdaler nordvest for Dalsbygda. Kjurrudalen ligger i bjørkeskogsbeltet, mens deler av Vangrøftdalen ligger høyere. Området tilhører trondheimsfeltet og består av omdannede kambrosilurske skiferbergarter. Løsmassene består av sortert materiale langs vassdragene, ellers er det et sammenhengende dekke av morene. Det registrerte området består både av innmark og utmark med varierende markvegetasjon og fuktighetsgrad. Det er aktiv seterdrift i begge seterdalene i dag. Beite med ku, sau og noe geit er fortsatt vanlig og setter sitt preg på landskapet. Deler av arealene blir slått, mens andre deler gror igjen på grunn av redusert bruk. Utmarksslåttene var i bruk til 1940-50 tallet. Viktige busk-treslag er einer (*Juniperus communis*), vier (*Salix*), selje (*Salix caprea*), bjørk (*Betula pubescens*), dvergbjørk (*Betula nana*), rogn (*Sorbus aucuparia*), samt noe furu (*Pinus sylvestris*) og gran (*Picea abies*). Det er også innslag av osp (*Populus tremula*), hegg (*Prunus padus*) og dvergmispel (*Cotoneaster integerrimus*). Det finnes mange intakte seteranlegg i begge seterdalene. Her finnes også noe ruiner og tufter etter hus, noe hytter, mjølkeramper, løer, rydningsrøyser, åkerkanter, stier, veier, gjeler, steingarder, et torvhus, naust og båtstøer.

Andre registrerte fjellskogsetre med lignende kvaliteter: Gutulisetra i Engerdal, Hopsetra og Magnildalen i Tynset.

I tillegg er Gammeldalen i Tynset, Gåla seter i Stor-Elvdal og Kvebergsvangen i Alvdal registrert i gruppen seterlandskap (fjellskogsetre).

Noen andre fjellskogsetre; Åsan og Langsetra i Tynset, Langsetran i Tolga.

**VANGRØFTDALEN/
KJURRUDALEN**
(Os)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

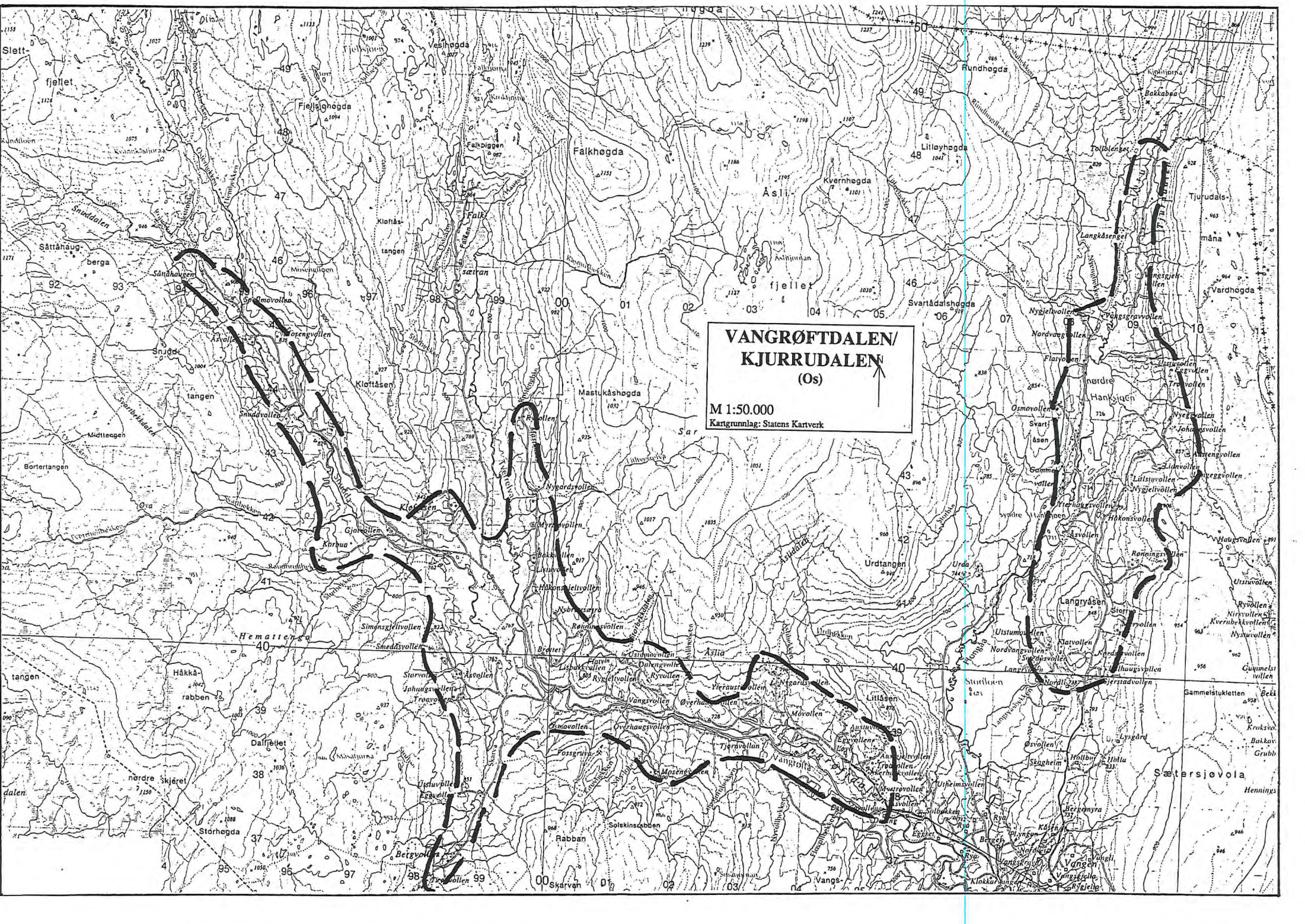

Fig. 10: Spellmovollen i Vangrøftdalen. Foto: Wilhelm Murray.

Fig. 11: Beitelandskap i Kjurrudalen. Foto: Wilhelm Murray.

Fig. 12: Livollen. Foto: May Irene Løseth.

Barskogseter

Lokalitet; LIVOLLEN

Kommune: Trysil

Kommunennummer: 0428

Områdenummer : 02

Kartblad:

M711/N50: Jordet 2017-1

ØK: Nordbysætra DD 077

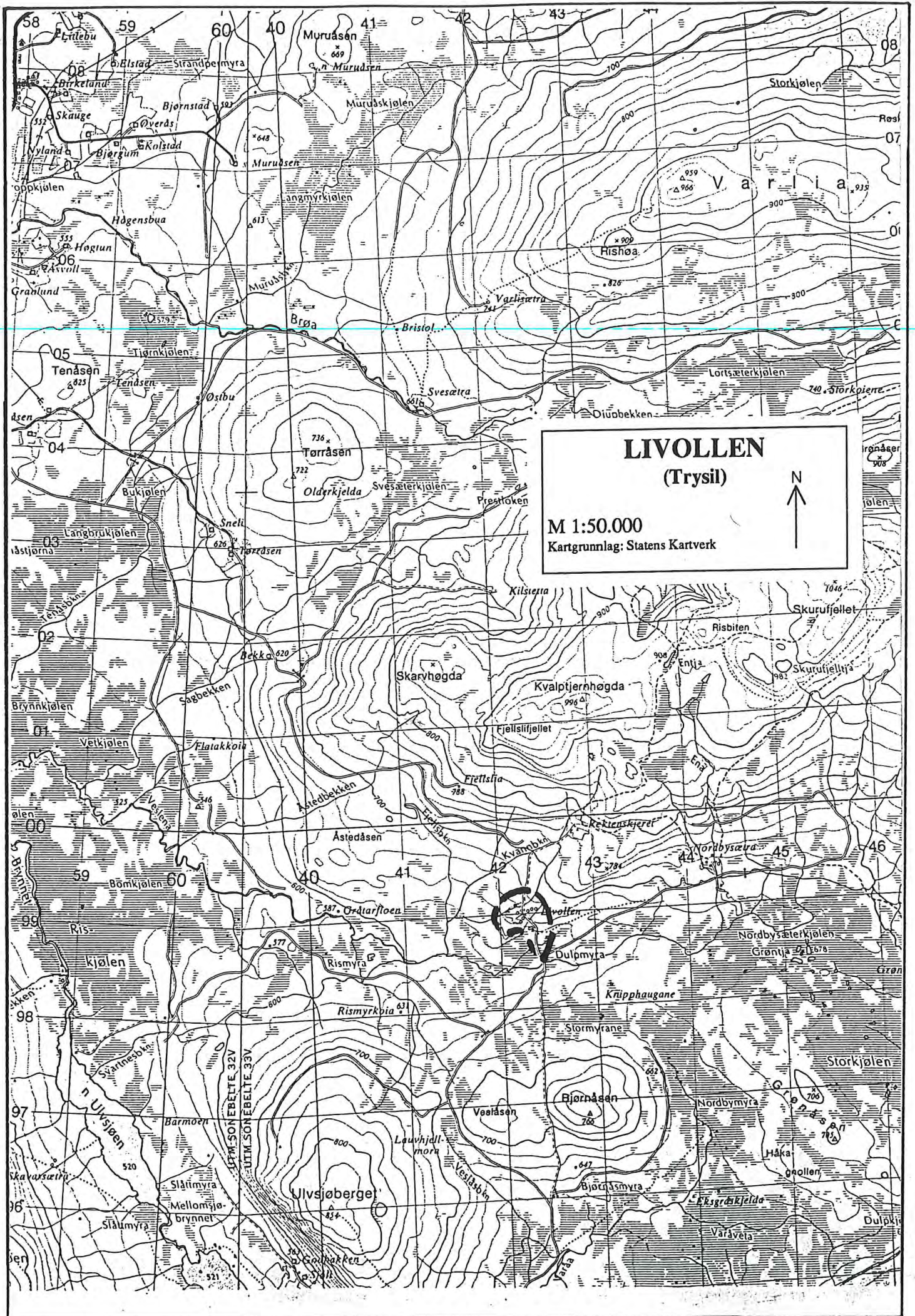
Størrelse: ca. 0,4 km²

Beskrivelse av lokalitet

Livollen ligger sørvestvendt i helling mot Storsjøen. Dette er ei barskogseter med opprinnelig 7 setre og kontinuerlig drift siden 1700 tallet. Berggrunnen består av kvartsitt, men også omdannede sedimenter, skifer- og sandsteinbergarter. Løsmasser av morene. I dag er ei seter i drift med kombinasjonen ku og seterturisme (seterbesøk). Det registrerte området består av innmark. Noe areal i tilknytning til vollen ble oppdyrka/nydyrka for ca 5 år siden. I tillegg til ku, beiter sau og hest på vollen. Området er åpent, men trær som bjørk (*Betula*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og gran (*Picea abies*) finnes. Markvegetasjonen er grasdominert med varierende fuktighetsgrad. På Livollen er det fortsatt en del intakte seterhus og løer, men området inneholder også noe hytter. Bortsett fra dette setter rydningsrøyser, skigarder og steingarder preg på området.

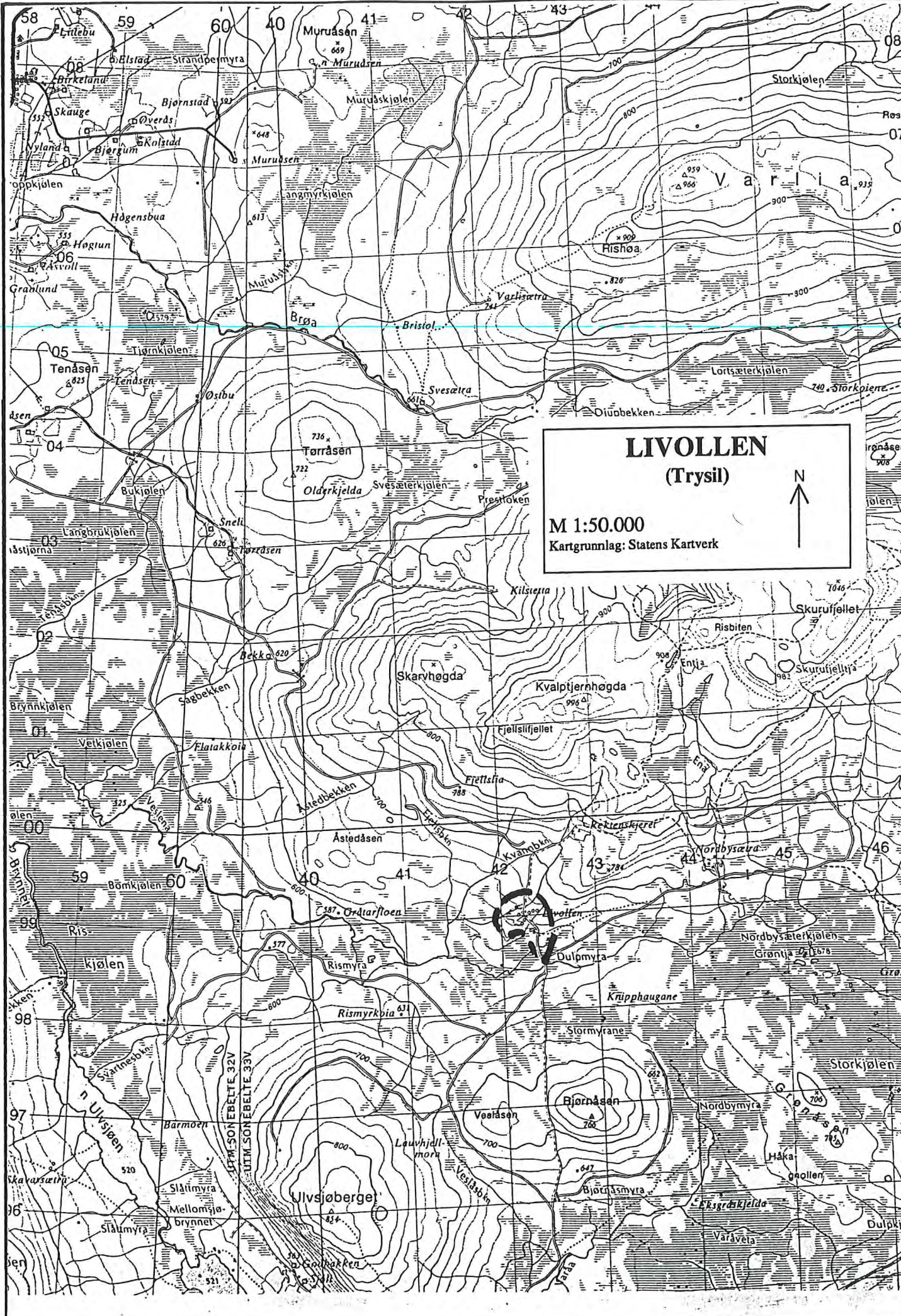
Andre registrerte barskogsetre med lignende kvaliteter: Kolsetra i Elverum, Torpsetra i Våler, og Veensetra i Løten.

I tillegg er Brusetra i Grue, Evenstadsetra i Stor-Elvdal, Gitvolsetra i Løten, Kjølsetra i Åmot, Løvlisetra i Stange, Trondsetra i Sør-Odal og Tørrbustilen i Hamar registrert i gruppen seterlandskap (barskogsetre).

LIVOLLEN
(Trysil)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

5.6 SPESIELLE KULTURLANDSKAP

I denne kategorien inngår områder som av en eller annen grunn ikke direkte kan settes inn i en av de andre kategoriene. Her inngår blant annet eksempler på områder med spesiell samisk eller finsk påvirkning. I denne gruppen inngår også ulike typer utmarksbruk som slåtteområder eller fiskevoller. Husmannsplasser og områder med spesielle kulturhistoriske eller botaniske kvaliteter (som ikke inngår i et av de større områdene) inngår også i denne kategorien. Bureisingsgrendene i Hedmark er representert ved Unsetbrenna i Rendalen.

Fig. 13: Finnetorpet Abborhøgda. Foto: May Irene Løseth..

Lokalitet; VARALDSKOGEN (ABBORHØGDA, KVÅHO)

Kommune: Kongsvinger

Kommunenummer: 0402

Områdenummer: 04

Kartblad:

M711/N50: Austmarka 2115-3

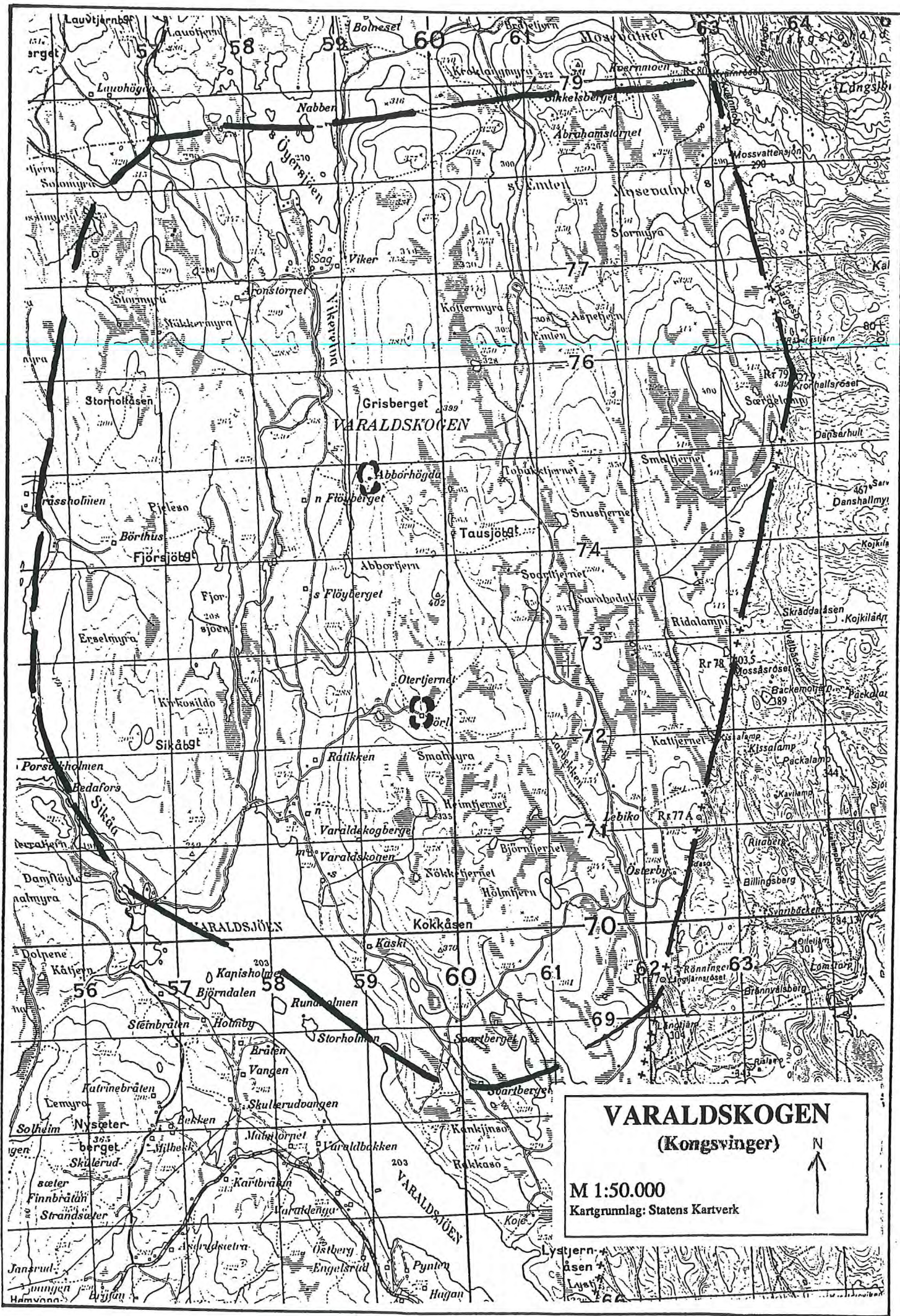
ØK: Varaldskogen DG 051

Størrelse: ca 1,7 km²
(Abborhøgda/Kvåho)

Beskrivelse av lokalitet

Abborhøgda og Kvåho (Sørli) er to finnetorp beliggende på Varaldskogen i Kongsvinger. Begge finnetorpene ligger i sørvendt skråning. Berggrunnen hører til sørøstnorges grunnfjellsområde, med morene som løsmasse. Her har det vært bosetting siden tidlig på 1800-tallet. Sannsynligvis er begge torpene tidligere svedjebruk.

Abborhøgda ble fraflytta tidlig på 1980 tallet, men det ble helt til i 1985 drevet slått i deler av området. På begge brukene er de ulike marktypene engmark, åker og hakkslåttmark er adskilt av blandingskog (sannsynligvis brakkområder/tidligere beite). Området har store botaniske og økologiske verdier. Området er i dag ikke i aktiv drift og trues nå av gjengroing. På Kvåho beites deler av området av ungdyr (ku). Husene her er satt i stand og leies ut på åremål. Tre- og busksjiktet domineres av , furu (*Pinus sylvestris*), gran (*Picea abies*), einer (*Juniperus communis*), lerk (*Larix decidua*), bjørk (*Betula*) rogn (*Sorbus aucuparia*), osp (*Populus tremula*), or (*Alnus*), vier (*Salix*), selje (*Salix caprea*), hegg (*Prunus padus*), lønn (*Acer platanoides*) og leddved (*Lonicera xylosteum*). Det finnes sannsynligvis styva trær på begge brukene. Det finnes også rester etter hager på begge brukene. Her finnes blant annet solbær (*Ribes nigrum*), syrin (*Syringa vulgaris*), korsved (*Viburnum opulus*), eple (*Malus sylvestris sp.*), rosebusker (*Rosa sp*), rabarbra (*Rheum*), ugressklokke (*Campanula rapunculoides*), akeleie (*Aquilegia vulgaris*) og floks (*Phlox sp*). På Abborhøgda finnes 12 bygninger. To av husene ligger som ruin (smie og fjøs). Låven er forfallen, ellers er bygningsmassen noenlunde intakt. På Kvåho er det intakt, restaurert bygningsmasse på gården samt en del løer og tufter etter hus. Området er rikt på kulturminner i form av enhetlig eldre bebyggelse, rydningsrøyser, stier, gutuer, ulike dyrkingspor som åkerkanter og åkerreiner, rydningsrøyser og rester av skigard.

VARALDSKOGEN
(Kongsvinger)

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

N ↑

Fig. 14: Husmannsplassen Bekk. Foto: May Irene Løseth

Lokalitet; NUGURENS ØSTSIDE

Kommune: Kongsvinger

Kommunenummer: 0402

Områdenummer: 03

Kartblad:

M711/N50: Brandval 2015-1

ØK: Nuguren DD 054

Størrelse: ca 2,2 km²

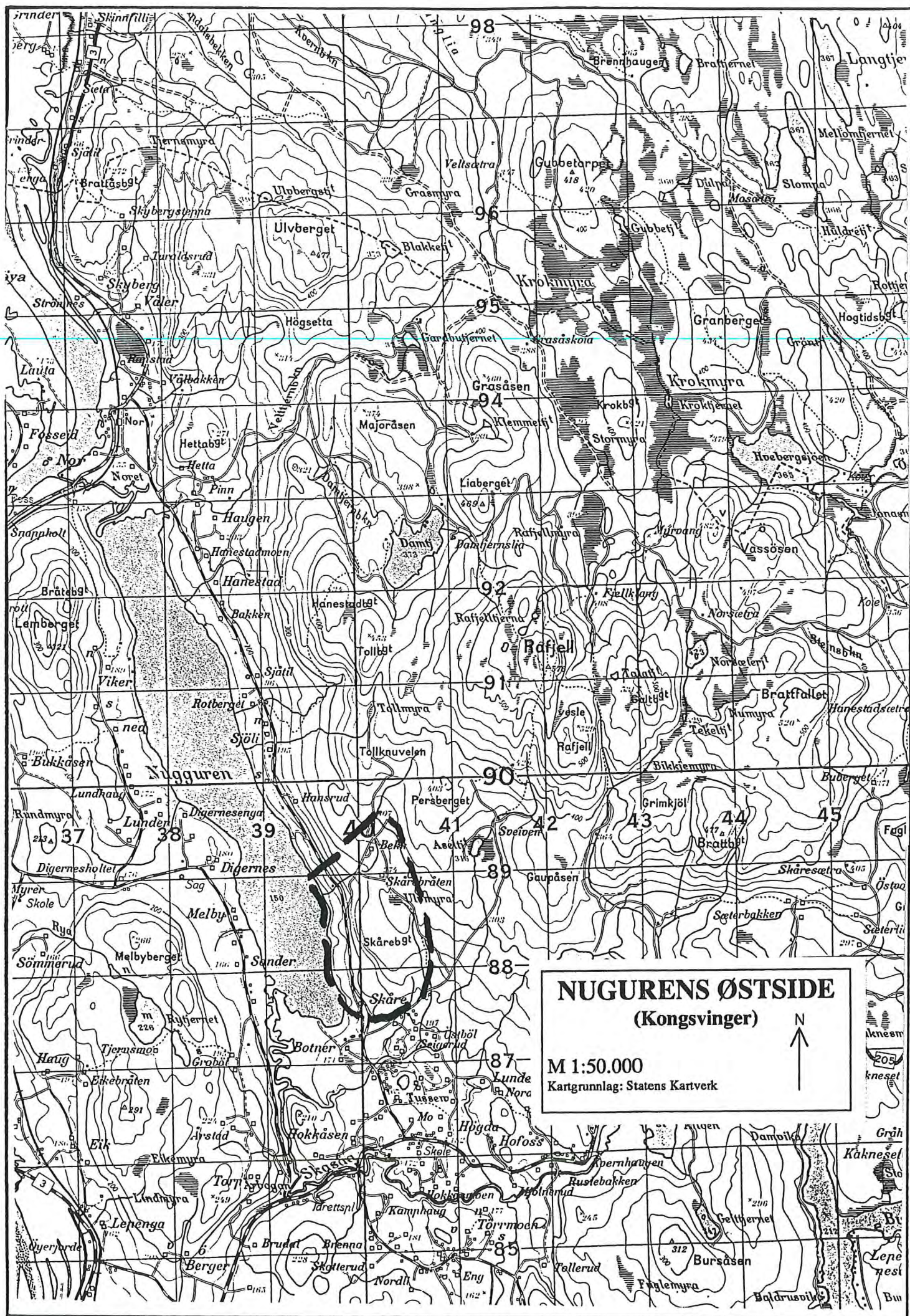
Beskrivelse av lokalitet

Jordbruksområde på østsida av innsjøen Nuguren med korn og grasproduksjon, samt skogsdrift. Området ligger i hellinga opp fra sjøen. Berggrunnen ligger på det sørøstnorske grunnfjellsområde. Her ligger blant annet gården Skåre som har store vedlikeholdte beiteområder, og Bekk som er husmannsplass under Skåre. Vegetasjonen i området har suboceaniske trekk med blant annet blåknapp (*Succisa pratensis*). Beitelandskapet ligger på begge sider av veien. Beitene er godt vedlikeholdte med mange steingarder, og noe søyleeiner. Husmannsplassen Bekk ligger på et høydedrag i skogen bak gården. Husmassen er under restaurering, og mye av den gamle innmarksstrukturen er noenlunde intakt men i ferd med å gro igjen. Viktige busk- og treslag er bjørk (*Betula*), osp (*Populus tremula*), furu (*Pinus sylvestris*), gran (*Picea abies*) og søyleeiner (*Juniperus communis*). Det finnes styva trær på husmannsplassen. Deler av bebyggelse på storgarden Skåre er av eldre dato. I området finnes gutuer, skigarder og flere steingarder. På Bekk finnes fjøs, en forfallen stuebygning og to buer som er under restaurering samt rydningsrøyser, åkerkanter, veier, steingarder, rester av skigard, rovdryfeller og oppmuring ved bekken.

Andre registrerte spesielle kulturlandskap med store kulturlandskapskvaliteter: Bakkerud/Tomter i Hamar, By og byhagan i Løten, Fiskevollen i Rendalen, Furuberget i Åsnes, Gutu/Røstvoll i Engerdal, Hola/Nordenden av Langsjøen i Tolga, Odals værk i Sør-Odal og Tufsingdeltaet i Os.

I tillegg er Buvika i Engerdal, Børli i Eidskog, Ellevoll (Elveålvollen) i Engerdal, Flendalen i Trysil, Haustdalen i Alvdal, Julussa i Åmot/Elverum, Løftan på Kvikne i Tynset, Simenstadhøgda i Ringsaker, Slettmoen i Kongsvinger, Sollien i Grue og Unsetbrenna i Rendalen, Stensåsen i Løten og Fallåsen i Åsnes registrert i gruppen spesielle kulturlandskap.

**NUGURENS ØSTSIDE
(Kongsvinger)**

M 1:50.000
Kartgrunnlag: Statens Kartverk

6.0 ANDRE LOKALITETER I HEDMARK FYLKE SOM IKKE ER REGISTRERT

Ved forarbeidet ble det sendt ut spørreskjema til kultur-, miljø- og landbruksetatene for å få opplysninger om kulturlandskapsområder i kommunene. Det var ikke anledning til å registrere alle inkomne forslag til områder, og nedenfor følger en liste over lokaliteter som i denne omgang ikke ble prioritert for feltregistreringer.

KONGSVINGER

Kongsvinger by, Kongsvinger festning, Spetalen, Sikåa,

HAMAR

Brumundsetra, Nybusetra

RINGSAKER

Nybygda, Grimstilen sør for Ljøsheim, Moste, Furnes kirke med Dæli, Deglum og Jevanol, Veldre kirke, Ringsaker kirke, Åstdalen,

LØTEN

Løvligrenda, Størigarden, Ålsetra

STANGE

Lalumsvangen

NORD-ODAL

Stømnersetra nordøst for Knapper, Korbølsetra, Strandområdene ved Storsjøen, Syningom, Torpet, Holtet, Hausmyra, Gruva, Deler av Haug og Holth skog, Fjell, Sandsetra

SØR-ODAL

Finnholt, Nordsetervangen, Auråsen, Auli, Maarud gaard, Demning ved sætersagen i Sæteråa.

EIDSKOG

Soot-kanalen, Langrekka på Åbogen, Veslesjøen del av Gaustadsjøen, Havmyrlia (Hammerlia) nordvest for Skotterud.

GRUE

Tvengsberget, Moldusen, Svullrya, Sorknesgrenda og Sorknesfeltet, Jara-området, Kongshov/Kila-området, Storberget, Rotberget, Baksjøberget, Tjura-området

ÅSNES

Vermunden, Gjesåsen, Kvesetberget, Gråbergsetra

VÅLER

Søndre Fløgen, Rudsetra, Ranum, Enberget, Rundberget, Strætåsen, Neby, Haldammen, Håberget

ELVERUM

Julussdalen sør (Julussmoen), Bergeberget, Storhov, deler av Heradsbygd, Bronkeberget.

TRYSIL

Ljørdal, Drevdalen, Vestby, Rømonysetra/Rømogammelsetra, Gjervollsetra, Slettås/Tørråsen, Støa, Grøna, Østby, Vestsjøberget,

ÅMOT

Åsbygda, Rostadsetra, Blikstadsetra, Tingstadsetra, Skynndalen seter, Klettsetra, Deset, Blikkberget

STOR-ELVDAL

Neset grend, Bjøråneset, Vestgardsgammelsetra, Forestesetra, Kjemåa, Setre nord i kommunen. (Hanestad nyseter/Hanestad gammelseter), Sjølisetra, Øverdalssetra.

RENDALEN

Østagrenda, Fonnås, Fiskvik, Klettsetra, Lomnessjøens østside (med Kværnes og Lomnessvea), Strandseter og Sjøliseter.

ENGERDAL

Moavollen ved Drevsjø, Veundåsen seter, Hogsetvollen, Setre øst for Heggeriset ved Hyllsjøen, Femundshytta, Elgå, Steinbekken, Galtsetra, Sømåsetra, Svendsodden, Isterheim, Grossnesvollen og Storbekken.

TOLGA

Hodalen, Orvdalen, Svartdalen, Eidsmoen, Erliengene/Knappåsen, Svartåsen og Finntrøan, Trangdalen, Magnillsjøen og Langsetran.

TYNSET

Brydalen, Fådalen, Tyllaldsbygda, Gammelvangåsen - Nyvangåsen (nord for Tynset sentrum), Gammelsetra (nord for Tyllald kirke), Bondåsen, Kalvsvangen - Tyllaldskjølen, Aumdalen, Stubbsjøområdet (med Røstvangen gruver, vaskeriet/Vinkelen), Klebersteinsbruddet Bubakk, Tunnkroken, Stormyra (ved Glomma), Haugsetra, Kvikne kobberverk, Åsan og Langsetra

ALVDAL

Langodden, Kvebergsgrenda, Brandvoll, Breidsjøsetra, Gammelsetra i Aumdalen, Plassen og Lia, Fådalsmoen og Sivildalen og Steivanglia.

FOLLDAL

Streitlien/Oppigard, Kakelldalen, Slåttenger i Nord-Atnadal, Myrslåtter ved Elgevatnet og langs Atna i N. Atnadal, Folldal verk, Rundtom, Røstagrenda og Kviktjønna.

OS

Os (på nordsida av Glomma. Garder oppe på plataet), Tufsingdalen, Sømådalen, Nærbuvollen og Siksjøens-sørende.

LITTERATUR.

- Bekken, Jon. Ornitologiske registreringer i 11 våtmarksreservater 1985-86. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Rapport nr 13 1987.
- Berge, Bjørn. Bygdemøllene i Norge. Gobolt arkitekter, Oslo 1987.
- Brøttum bygdeutvalg. Brøttum mot år 2000 - 2020 (rapport). 1992.
- Christensen, Arne Lie. En fjellbygd med tradisjoner. Kulturminner fra nyere tid i Atnavassdraget, Hedmark. Riksantikvarens rapporter 5 1983.
- Daugstad, Karoline. Seterlandskapet-et kulturlandskap i endring. En studie av seterlandskapet i Os i Nord Østerdalen. Hovedfagsoppgave. Geografisk Institutt UNIT 1990.
- Daugstad, Karoline. Kulturlandskapet som ressurs for bygdeturisme, Gårdsturisme på vestre Sorken, Engerdal. UNIT 1991.
- Fortidsvern 3 1987
- Fortidsvern 3 1992
- Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Spor fra istida i Nord Østerdal.
- Haugan, Reidar. Fuktvegetasjon i lavereliggende deler av Ringsaker kommune. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Rapport nr. 10 1993.
- Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark, Glomdalsmuseet. Fløtningsinnretninger i Hedmark. Prosjektrapport 1991.
- Hedmark fylkeskommune og Fylkeslandbrukskontoret i Hedmark. Kulturlandskapet i Hedmark - noe å ta vare på? 1992.
- Holmen, Erik. Registrering for friluftsliv, naturvern og fornminner i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, Utbyggingsavdelingen. 1975
- Horsberg, Stig. Kulturlandskapet på Hedmarken, forprosjektrapport. Fylkeslandbrukskontoret i Hedmark 1988.
- Jakt og fiske. Sølensjøkongene. Nr 6 1993
- Kongsvinger/Vinger historielag. Fornminner i Kongsvingerområdet. Upubl. art
- Landbruksdepartementet og Det norske skogselskap. Kulturminner i skog. 1992.
- Lid, Johannes. Norsk og svensk flora. Oslo 1979.
- Løseth, May I.A. Kulturlandskap og bygdeturisme - En studie av Vingelen i Nord Østerdal. Hovedfagsoppgave. Geografisk institutt UNIT. 1992.
- Moen og Feste. Åkersvika-prosjektet - Kultur, natur og friluftsliv. Birstrand 1992.
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, del 1 Generelt om prosjektet 1992
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, del 2 Håndbok for feltregistrering - omfang og skjema 1992
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, del 2 Håndbok for feltregistrering - viktige vegetasjonstyper i kulturlandskapet i Øst-Norge. 1992
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, del 2 Håndbok for feltregistrering - viktige vegetasjonstyper i kulturlandskapet i Midt-Norge 1993
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap; "Sopp er ålreit" 1993
- Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, del 3 Rapportering 1993.
- Nord Odal slektshistorielag. Gravplassene på Trautskogen; Hagajordet gravplass og Gammeldalsrud gravplass. 1989.
- Nordseth, Kjell. Koppangsøyene i Stor Elvdal. En geografisk og hydrologisk vurdering. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Rapport nr. 52 1991.
- Often, Anders og Flatby, Stein. Botaniske undersøkelser av Tjønnområdet i Tynset kommune. 1989.
- Often, Anders. Botaniske strøboobservasjoner på østsida av Femunden. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Rapport nr. 56 1991.

- Rundfloen, Per Anders. Kommuneplan for Osensjøen, delutredning Kulturlandskapet. Arkitektbua Trysil 1992.
- Solheim, Roar. Sammenstilling av ornitologisk registreringsmateriale for Åkersvika naturreservat. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr2 1992.
- Solheim, Roar. Endringer i kulturlandskapet - Betydningen for pattedyr og fugl. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr 8 1993.
- Sollid J.L., Kristiansen K. Hedmark fylke Kvartærgeologi og geomorfologi. Geografisk Institutt, Universitetet i Oslo 1983.
- Spangen Amund, Haagaas Trond og Ormhaug Torill. kulturminneregistrering i Vangrøftdalen, Kjurrudalen og ved Sætersjøen, Os 1989
- Spangen, Amund. Byggeskikk i Vingelen. Musea i Nord Østerdal. 1990.
- Støen, Per H. Restaurering av buer i Folldal 1975-. Musea i Nord Østerdal. 1975
- Tønnessen, Grete. Kulturminner og fornminner i Kongsvinger kommune. 1991.
- Tynset kommune. Tjønnområdet -en sentrumsnær perle i Tynset. 1991.
- Wiig, Jan. Oversikt over gamle sager i Norge. Oslo 1988.
- Wischmann, Finn. Norsk fargeflora. Oslo 1981.
- Wold, Oddmund. Botaniske undersøkelser i Klanderudtjernet og Buåa, Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr 22 1988.
- Wold, Oddmund. Botaniske undersøkelser i Gutulia nasjonalpark. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 29 1989.
- Wold, Oddmund. Koppangsyene i Stor Elvdal vegetasjon og flora. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr 55 1991.

- Ellers er det benyttet;
  - Bygdebøker
  - kommuneplaner

VEDLEGG:

1. Prioritering med kriterier av 12 områder i klasse 1.
2. Registreringsskjema

VEDLEGG 1

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Vingelen   **Komm. nr.** 0436   **Område nr.** 01   **Hovedkategori** Fjellbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Landskapet har stor estetisk verdi.
Forskning			Området har pedagogisk verdi. Det er gjort noe forskning på ulike fagfelt i tilknytning til Vingelen.
Helhetlig landskap	Stor (9)	Stor (9)	Landskapet i Vingelen har stort helhetspreg.
Hevd			Både bygningsmasse og kulturmark er stort sett i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (7)	Stor (8)	Vingelen har stor kontinuitet m.h.t. driftsformer, bosettingsmønster og byggeskikk.
Mangfold	Middel (7)	Stor (8)	Her er mangfold i kulturminner og kulturmarkstyper.
Påvirkning	Middel (5)	Stor (9)	I deler av Vingelen er det foretatt noe planering og bekkelukking.
Representativitet	Middel (7)	Middel (6)	Deler av området er representativt for fjellbygdene i denne regionen.
Sjeldenhet	Middel (5)	Stor (8)	Stor mengde eldre bygninger, samt noe krevende vegetasjon.
Særpreg	Stor (8)	Stor (9)	Området har særprega byggeskikk, godt ivaretatt bygningsmasse samt et jordbruks-landskap i hevd.

Total "poengsum": 105 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 47-105 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Atnbru   **Komm. nr.** 0430   **Område nr.** 01   **Hovedkategori** Fjellbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Forskning			Området har pedagogisk verdi.
Helhetlig landskap	Stor (8)	Stor (8)	Atnbruområdet har stort helhetspreg.
Hevd			Området er i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (7)	Stor (8)	Det er kontinuitet i bygningsmasse, bosettingsmønster og driftsformer.
Mangfold	Middel (4)	Stor (8)	Her er noe mangfold i kulturmarkstyper, og stort mangfold i kulturminner (både bebyggelse og automatisk fredede kulturminner).
Påvirkning	Middel (6)	Middel (6)	Området er påvirket av enkelte sterkt kunstgjødsla arealer, samt noe uheldig byggeskikk.
Representativitet	Middel (7)	Middel (5)	Godt bevart bygningsmasse. Området er representativt for regionen når det gjelder driftsformer.
Sjeldenhet	Lav (3)	Stor (10)	Her finnes et restaurert damanlegg, samt mye automatisk fredede kulturminner.
Særpreget	Middel (6)	Stor (9)	Bygningsmassen, naturgrunnet og damanlegget gir området særpreget.

Total "poengsum": 95 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 47-105 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Unset   **Komm. nr.** 0432   **Område nr.** 01   **Hovedkategori** Dalbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Helhetlig landskap	Middel (7)	Middel (7)	Landskapet har helhetspreg.
Hevd			Området er stort sett i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (7)	Stor (8)	Unset har kontinuitet i driftsformer, byggeskikk og bosettingsmønster.
Mangfold	Middel (6)	Stor (8)	Her er stort mangfold i kulturminner, og mangfold i kulturmarkstyper.
Påvirkning	Middel (6)	Middel (7)	Det finnes noe uheldig byggeskikk.
Representativitet	Middel (4)	Middel (5)	Typisk driftsform for regionen (husdyrhold og grasproduksjon).
Sjeldenhet	Middel (5)	Stor (8)	Flere freda bygninger og sjeldne kulturminner finnes i området. Området er frodig med noe krevende vegetasjon.
Særpreg	Middel (4)	Stor (8)	Det er særprega bygningsmasse i bygda. En del eldre kulturmark gir også særpreg.

Total "poengsum": 90 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 56-90 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Koppangøyene   **Komm. nr.** 0430   **Område nr.** 03   **Hovedkategori** Dalbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Forskning			Området har verdi for forskning, og i pedagogisk sammenheng.
Helhetlig landskap	Middel (6)	Middel (6)	Dette er et klart avgrensa område med helhetspreg.
Kontinuitet	Middel (4)	Lav (3)	Deler av området har kontinuitet i driftsmåter, bosettingsmønster og byggeskikk.
Mangfold	Middel (7)	Middel (7)	Innen området finnes noe forskjellige kulturmarkstyper, og det er mangfold i kulturminner.
Påvirkning	Middel (4)	Middel (4)	Området er påvirket av noe elveforbygninger mot Glomma.
Representativitet	Lav (3)	Middel (6)	Representativt som dalbygd i Østerdalen. Driftsformene, byggeskikk og bosettingsmønster er typiske for regionen.
Sjeldenhet	Middel (8)	Middel (7)	Det finnes en del krevende og sjelden vegetasjon på øyene. Det er også relativt stor forekomst av kulturminner innen området.
Særpreget	Stor (10)	Middel (4)	Øyene i Glomma med slåtte/beiteområder er særpreget.

Total "poengsum": 79 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 56-90 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Gravberget   **Komm. nr.** 0426   **Område nr.** 01   **Hovedkategori** Skogbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Helhetlig landskap	Middel (7)	Middel (7)	Landskapet har et helhetlig, sammenhengende preg.
Hevd			Området er stort sett i bra hevd.
Kontinuitet	Stor (8)	Stor (9)	Deler av området bærer preg av kontinuerlig drift. Kontinuitet i bosettingsmønster og store deler av bebyggelsen.
Mangfold	Middel (6)	Middel (6)	Området har forskjellige kulturmarkstyper, samt mangfold i kulturminner.
Påvirkning	Middel (4)	Middel (4)	Deler av arealer i tilknytning til Gravberget er tilplantet, og det finnes noe uheldig byggeskikk.
Representativitet	Stor (8)	Middel (7)	Området er typisk for regionen. Her er bruk av ulike størrelser, både husmannsplasser og større bruk. Drifta er basert på gras/kornproduksjon i kombinasjon med skogsdrift.
Sjeldenhet	Middel (4)	Stor (9)	Intakte, restaurerte husmannsplasser samt en del eldre kulturmark preger deler av bygda.
Særpreg	Middel (5)	Stor (8)	Bygningsmassen gir særpreg. Deler av området har særprega, intakt eldre kulturmark.

Total "poengsum": 92 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 44-92 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Osen-Ena   **Komm. nr.** 0429   **Område nr.** 02   **Hovedkategori** Skogbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Forskning			Området har verdi i forskningssammenheng når det gjelder automatisk fredede kulturminner.
Helhetlig landskap	Middel (5)	Middel (5)	Osnasset har helhetspreg, og framstår som et samla bygdesenter.
Kontinuitet	Lav (3)	Middel (4)	Skogbruk har tradisjonelt større verdi enn jordbruket i dette området. Det er noe kontinuitet i bosettingsmønster.
Mangfold	Lav (3)	Stor (10)	Området har stort mangfold i kulturminner, men mindre biologisk mangfold. Eldre kulturmark finnes mest som restbiotoper.
Påvirkning	Lav (3)	Middel (4)	Osensjøen er regulert, og det finnes noe uheldig byggeskikk. Det er plantet barskog i deler av området.
Representativitet	Middel (6)	Middel (6)	Denne typen mindre, lukka skogsbygd med spredt jordbruksdrift er typisk for denne regionen i fylket.
Sjeldenhet	Lav (2)	Stor (8)	Her er ikke sjeldne kulturmarkstyper, men det er et stort mangfold i automatisk fredede kulturminner.
Særpreg	Lav (3)	Middel (4)	Det er en stor konsentrasjon av automatisk fredede kulturminner i området. To kirker på Osnasset gir også særpreg.

Total "poengsum": 66 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 44-92 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Stange vestbygd   **Komm. nr.** 0417   **Område nr.** 02   **Hovedkategori** Lavlandsbygd

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Helhetlig landskap	Stor (9)	Stor (9)	Området har stort helhetspreg.
Kontinuitet	Middel (7)	Stor (8)	I dette området er det kontinuitet i driftsformer. Bosettingsmønster og byggeskikk har stort sett kontinuitetspreg.
Mangfold	Stor (9)	Stor (8)	Området har stort mangfold i biologisk/-økologiske og kulturhistoriske verdier.
Påvirkning	Middel (6)	Middel (6)	Noe uheldig byggeskikk preger deler av området.
Representativitet	Stor (8)	Middel (6)	Deler av området er representativt for regionen, spesielt gjelder dette driftsformene i landbruket.
Sjeldenhet	Stor (8)	Stor (8)	Her finnes noe krevende vegetasjon, samt freda bygninger på Ringnes og Hverven gård samt Stange prestegård. Balberg er en freda husmannsplass.
Særpreg	Stor (8)	Stor (8)	Deler av området har særprega byggeskikk. Landskapet ved Ottestad har mosaikkpreg, med en større forekomst av gravhauger

---

Total "poengsum": 108 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 50-108 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Einunndalen   **Komm. nr.** 0439   **Område nr.** 02   **Hovedkategori**
Seterlandskap
(fjellseter)

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Forskning			Einunndalen har forskningsmessig og pedagogisk verdi.
Helhetlig landskap	Stor (8)	Stor (8)	Området har stort helhetspreg.
Kontinuitet	Middel (7)	Middel (7)	Deler av området har stor kontinuitet i driftsformer, bosettingsmønster og byggeskikk.
Mangfold	Stor (8)	Middel (7)	Mangfold i kulturmarkstyper, kulturminner, vegetasjon og fauna.
Påvirkning	Middel (6)	Middel (5)	Grøfting og noe nydyrking påvirker området.
Representativitet	Lav (3)	Middel (4)	Området er ikke så representativt for seterområdene i denne regionen.
Sjeldenhet	Stor (9)	Middel (5)	Her finnes noe sjelden vegetasjon, samt et spesielt naturgrunnlag.
Særpreg	Stor (8)	Middel (7)	Særprega stor seterdal.
Tilgjengelig			Området har verdi for friluftsliv.

Total "poengsum": 92 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 70-92 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Vangrøftdalen/Kjurudalen
Komm. nr. 0441
Område nr. 03
Hovedkategori Seterlandskap
(bjørkeskog-/fjellskogsseter)

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har estetisk verdi.
Helhetlig landskap	Middel (7)	Middel (7)	Området har bra helhetspreg.
Hevd			Deler av bebyggelsen og kulturmarka er i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (6)	Middel (6)	Deler av området har stor kontinuitet i bosettingsmønster, driftsmåter og byggeskikk.
Mangfold	Middel (7)	Middel (7)	Her er mangfold i kulturminner og kulturmarkstyper.
Påvirkning	Middel (6)	Middel (6)	Området påvirkes av noe uheldig byggeskikk, samt at deler av området gror igjen.
Representativitet	Middel (6)	Middel (6)	Representative seterdaler for regionen.
Sjeldenhet	Stor (9)	Middel (5)	Her finnes noe sjelden vegetasjon, blant annet Svartkurle.
Særpreg	Middel (7)	Middel (5)	Her finnes noe særprega kulturmarkstyper og vegetasjon.
Tilgjengelig			Området er lett tilgjengelig og har verdi for friluftsliv.

Total "poengsum": 90 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 54-90 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Livollen   **Komm. nr.** 0428   **Område nr.** 02   **Hovedkategori**
Seterlandskap
(barskogsseter)

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Helhetlig landskap	Middel (6)	Middel (6)	Området har bra helhetspreg.
Hevd			Området er i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (6)	Middel (7)	Livollen har kontinuitet i driftsform, bosettingsmønster og delvis i byggeskikk.
Mangfold	Middel (5)	Middel (5)	Her finnes noe mangfold i kulturminner og kulturmarkstyper.
Påvirkning	Middel (5)	Middel (5)	Noe grøfting og nydyrking samt noe uheldig byggeskikk påvirker deler av området.
Representativitet	Middel (6)	Middel (6)	Området er representativt for seterbebyggelsen i regionen.
Sjeldenhet	Lav (2)	Lav (3)	Området er ikke sjeldent.
Særpreg	Middel (5)	Middel (6)	Her finnes noe særprega bebyggelse og kulturmark.
Tilgjengelig			Det skjer noe tilrettelegging for turisme i området.

Total "poengsum": 73 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 35-73 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Varaldskogen   **Komm. nr.** 0402   **Område nr.** 04   **Hovedkategori**
Spesielle kulturlandskap

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har stor estetisk verdi.
Forskning			Det er gjort noe botaniske undersøkelser av Abborhøgda. Området er interessant i forsknings-sammenheng.
Helhetlig landskap	Stor (9)	Stor (9)	Området har stort helhetspreg.
Hevd			Abborhøgda trenger skjøtsel. Bygningsmassen på Kvåho er i bedre stand.
Kontinuitet	Middel (7)	Stor (9)	Området har stort kontinuitetspreg både når det gjelder kulturmark og bygningsmasse.
Mangfold	Stor (8)	Middel (7)	Området har stort biologisk mangfold.
Påvirkning	Stor (8)	Stor (8)	Det finnes ingen synlig nyere påvirkning av området på Abborhøgda, men på Kvåho har det skjedd noe sammenslåing av jorder.
Representativitet	Lav (3)	Middel (5)	Området er representativt for slik finnetorpene var på Finnskogen, men det er ikke så representativt for dagens situasjon for mange bruk på Finnskogen.
Sjeldenhet	Stor (8)	Stor (8)	Det er stort biologisk mangfold, og mangfold i kulturminner i området.
Særpreg	Stor (10)	Stor (9)	Innmarksstrukturen og bebyggelsen gir særpreg.
Tilgjengelig			Området er en del av stinettet (Finnskogleden).

Total "poengsum": 108 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 42-108 poeng

Registrering av kulturlandskap - vurdering av område

NB: Vurderingene er gjort innenfor og ikke mellom hovedkategoriene!

Område: Nugurens østside   **Komm. nr.** 0402   **Område nr.** 03   **Hovedkategori** Spesielle kulturlandskap

Kriterium	Botanisk/ økologisk verdi	Kultur- historisk verdi	Vurdering
Estetisk			Området har stor estetisk verdi.
Helhetlig landskap	Middel (7)	Middel (7)	Det er stort helhetspreg innen begge delområdene.
Hevd			Bekk husmannsplass er under restaurering, men deler av innmarka er i ferd med å gro igjen. Beitearealene på Skåre gård er i bra hevd.
Kontinuitet	Middel (7)	Middel (5)	Deler av området har stor kontinuitet i driftsform, og byggeskikk. Husmannsplassen Bekk er fraflytta.
Mangfold	Middel (7)	Middel (7)	Her er mangfold i kulturminner og kulturmarkstyper.
Påvirkning	Middel (5)	Middel (6)	Deler av beitearealene nedenfor veien (Fylkesvei 375) er sterkt gjødsla.
Representativitet	Lav (3)	Lav (3)	Kulturlandskapet her er ikke representativt for regionen eller fylket.
Sjeldenhet	Middel (6)	Middel (5)	Stor intakt beitehage med et større intakt steingjerdssystem er ikke vanlig i Hedmark.
Særpreget	Stor (9)	Middel (7)	Beitearealene på Skåre er særpreget. Det er stort biologisk mangfold (veg.) ved husmannsplassen Bekk.
Tilgjengelig			Det finnes turveier i området ved Bekk.

Total "poengsum": 84 poeng

Variasjonsbredde innenfor kategorien: 42-108 poeng

Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap

Skjema for registrering av kulturmarkstyper og kulturminner i jordbrukslandskapet

side

1

Identifikasjon av området

Områdenr.:

Fylke _____

Kartblad ØK _____ (M711) _____

Kommune _____

Koord. ØK _____ (M711) _____

G.nr./b.nr. _____

H.o.h. _____

Lokalitet _____

Flybildenr. _____

Vegetasjonsregion nordboreal
 mellomboreal
 sørboreal
 boreonemoral

Foto nr. _____ Film nr. _____

Dato for invent. _____

Inventert av _____

Eier _____

Bruker _____

Areal _____

Andre opplysninger _____

Oversiktlig beskrivelse av området

Området er

 i bruk delvis i bruk ikke i bruk

kulturhistorisk

svært interessant
 interessant
 mindre interessant

botanisk/økologisk

svært interessant
 interessant
 mindre interessant pga
 interessant
etter restaurering

bartreplanting
 gjengroing
 sterk kunstgjødsling
 inngrep
 annet

For områder som vurderes mindre interessante i forhold til botanisk/økologiske verdier må en vurdere om en skal avbryte den videre registrering og utfylling av skjemaet i denne registreringsfasen. Dette er begrunnet i årets feltsesongs innretning mot disse spesielle verdiene.

Hvilke kulturmarkstyper finnes i området?

_____ Delområdenr.:

_____

_____

_____

_____ Delområdenr.:

_____

_____

_____

Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap

Skjema for registrering av kulturmarkstyper og kulturminner i jordbrukslandskapet

side
2

Beskrivelse av kulturmarkstype/Delområde nr.:

Områdenr.:

Innmark

Utmark

Areal

størrelse i mål: _____
(avgrenses på kartbladet)

åpent

buskrikt

tresatt

Dekning av busker og trær

(prosent av arealet)

0-25%

25-50%

50-75%

75-100%

Viktige busk-/treslag _____ Styva trær _____

Markvegetasjon

stort innslag av
urter/urte-dominert

grasdominert

lyngdominert

Fuktighetsgrad

tørr

frisk

fuktig

våt

Åpent vann

innen området

grensende opp til området

stillestående

rennende

Næringsinnhold

rik

middels

fattig

Helningsforhold

flatt

hellende terreng

bratt

Eksposisjon

N

NØ

Ø

SØ

S

SV

V

NV

Vegetasjonstyper (se veiledning) _____

Viktige arter _____

Eventuell forekomst av nitrogenarter _____

Nåværende bruk

slått

torving

brenning

pløying

lauving/rising

beite med

hest

ku

sau

geit

rein

gjengroing pga

ikke i bruk

redusert bruk

gjødsling

kunst

natur

Bruken forandret

_____ år (hvis kjent -evt. beskriv)

Tidligere bruk (hvis kjent)

slått

torving

brenning

pløying

lauving/rising

beite med

hest

ku

sau

geit

rein

gjødsling

kunst

natur

Landskapsendringer knyttet til moderne drift

grøfting

planting av bartre annet

planering

bekkelukking

veianlegg

annet

Fauna _____

Kryssliste for viktige kulturmarksarter i Øst-Norge

(Ordnelse alfabetisk etter norske navn. Nomenklaturen følger Lids (1985) flora. Lista omfatter bare arter av spesiell interesse i kulturlandskapet m.h.t. økologiske, drifts- eller utbredelsesforhold).
S=sør, N=nord, Ø=øst, V=vest

Områden:
Delområden:

Akeleie	(<i>Aquilegia vulgaris</i>)	Fjellmarkåpe	(<i>Alchemilla alpina</i>) N	Krypkvein	(<i>Agrostis stolonifera</i>)	Sleke	(<i>Angelica sylvestris</i>)
Aksveronika	(<i>Veronica spicata</i>) S	Hareklover	(<i>Trifolium arvense</i>) S	Krypsoleie	(<i>Ranunculus repens</i>)	Slåttestarr	(<i>Carex nigra</i>)
Åtskoldever	(<i>Trifolium hybridum</i>)	Hareørg	(<i>Polygonum viviparum</i>)	Kubjelle	(<i>Pulsatilla pratensis</i>) S	Smalfrestjerne	(<i>Thalictrum simplex</i>)
Bakkefiol	(<i>Viola collina</i>)	Harestarr	(<i>Carex leporina</i>)	Kveke	(<i>Elytrigia repens</i>)	Smalkjempe	(<i>Plantago lanceolata</i>) S
Bakkemynte	(<i>Satureja scinosa</i>)	Hestehavre	(<i>Arrhenatherum elatius</i>)	Kvitbladtistel	(<i>Cirsium heterophyllum</i>)	Smallimotel	(<i>Phleum phlaoides</i>) S
Bakkestarr	(<i>Carex arifolium</i>) Ø	Hjertegras	(<i>Briza media</i>)	Kvitklover	(<i>Trifolium repens</i>)	Smyle	(<i>Deschampsia flexuosa</i>)
Bakkestjerne	(<i>Erigeron acer</i>)	Honningblom	(<i>Hemlinium monorchis</i>) S	Kvitkurle	(<i>Leucorchis albida</i>) S/NØ	Smångkall	(<i>Rhinanthus minor</i>)
Bakkesele	(<i>Gentianella campestris</i>)	Humle	(<i>Humulus lupulus</i>)	Kvitmaure	(<i>Galium boreale</i>)	Smånekkel	(<i>Androsace septentrionalis</i>)
Bakkeflåmian	(<i>Thymus pulegioides</i>) S	Hundegras	(<i>Dactylis glomerata</i>)	Kvitsoleie	(<i>Ranunculus platanifolius</i>)	Smårapp	(<i>Poa subcaerulea</i>)
Bakkeveronika	(<i>Veronica arvensis</i>) S	Hundekjeks	(<i>Anthriscus sylvestris</i>)	Legeveronika	(<i>Veronica officinalis</i>)	Småsmelle	(<i>Silene rupestris</i>)
Balblom	(<i>Trollius europaeus</i>)	Haymole	(<i>Rumex longifolius</i>)	Lilofl	(<i>Viola montana</i>)	Småsyre	(<i>Rumex acetosella</i>)
Bellesveve	(<i>Hieracium vulgatum</i>)	Hårstarr	(<i>Carex capillaris</i>)	Lodnefaks	(<i>Bromus hordeaceus</i>) S	Småsele	(<i>Gentianella tenella</i>) N
Bergmynte	(<i>Origanum vulgare</i>)	Hårsveve	(<i>Hieracium pilosella</i>)	Loppestar	(<i>Carex pulicaris</i>) S	Snesele	(<i>Gentiana nivalis</i>) N
Bitterbergknapp	(<i>Sedum acre</i>)	Jonsokkoll	(<i>Ajuga pyramidalis</i>)	Løvetann	(<i>Taraxacum spp.</i>)	Solblom	(<i>Arnica montana</i>) S
Bitterblåfjær	(<i>Polygala amarella</i>) Ø	Fjellmarinekkel	(<i>Botrychium boreale</i>) N	Marigras	(<i>Hierochloa odorata</i>)	Soleihov	(<i>Galium palustre</i>)
Bittersele	(<i>Gentianella amarella</i>)	Fjellnøkkeblom	(<i>Primula scandinavica</i>) N	Marinekkel	(<i>Primula veris</i>)	Stemorsblom	(<i>Viola tricolor</i>)
Bjomebær-arter	(<i>Rubus spp.</i>)	Fjellrapp	(<i>Poa alpina</i>)	Marinekkleblom	(<i>Primula veris</i>)	Stivstarr	(<i>Carex bigelowii</i>)
Blekstarr	(<i>Carex pallascens</i>)	Fjellsveve	(<i>Hieracium alpinum</i>) N	Markhytle	(<i>Luzula campestris</i>) S	Stjemallstel	(<i>Carlina vulgaris</i>) S
Blodstorkenebb	(<i>Geranium sanguineum</i>) S	Fjellimotel	(<i>Phleum alpinum</i>) N	Markjordbær	(<i>Fragaria vesca</i>)	Storarve	(<i>Cerastium arvense</i>)
Blåbær	(<i>Vaccinium myrtillus</i>)	Fjelltistel	(<i>Saussurea alpina</i>) N	Markmalurt	(<i>Artemisia campestris</i>) S	Storblåfjær	(<i>Polygala vulgaris</i>)
Blåbløkke	(<i>Campanula rotundifolia</i>)	Fjelløyrtost	(<i>Euphrasia frigida</i>) N	Markrapp	(<i>Poa trivialis</i>)	Storengkall	(<i>Rhinanthus angustifolius</i>)
Blåknapp	(<i>Succisa pratensis</i>)	Flekkgriserø	(<i>Hypochaeris maculata</i>)	Matteostarr	(<i>Carex pediformis</i>) Ø	Stormarimjelle	(<i>Melampyrum pratense</i>)
Blåkoll	(<i>Prunella vulgaris</i>)	Flekkmarthand	(<i>Dactylorhiza maculata</i>)	Mjødurt	(<i>Filipendula ulmaria</i>)	Stomaure	(<i>Galium album</i>)
Blåmunka	(<i>Jasione montana</i>) S	Flekkmure	(<i>Potentilla crantzii</i>)	Mogop	(<i>Pulsatilla vernalis</i>)	Stomesle	(<i>Urtica dioica</i>)
Blåstarr	(<i>Carex flacca</i>) S	Flerårsnavel	(<i>Scleranthus perennis</i>) S	Myrfiol	(<i>Viola paustris</i>)	Stortveblad	(<i>Lisiera ovata</i>)
Blåtopp	(<i>Molinia caerulea</i>)	Fluebom	(<i>Ophrys insectifera</i>) S	Myrhatt	(<i>Potentilla palustris</i>)	Strandøk	(<i>Allium vineale</i>)
Brudespore	(<i>Gymnadenia conopsea</i>)	Fløyelsmarikåpe	(<i>Alchemilla glaucescens</i>)	Myrmaure	(<i>Galium palustre</i>)	Sumphaukeskjegg	(<i>Crepis paludosa</i>)
Bråtestarr	(<i>Carex pilulifera</i>)	Fuglestarr	(<i>Carex ornithopoda</i>)	Myrmjølke	(<i>Epilobium palustre</i>)	Sumpmaure	(<i>Galium uliginosum</i>)
Bukkebeinhurt	(<i>Ononis arvensis</i>) S	Fuglevikke	(<i>Vicia cracca</i>)	Myrrapp	(<i>Poa palustris</i>)	Svartlopp	(<i>Bartsia alpina</i>)
Dikeforglemmegel	(<i>Myosotis caespitosa</i>)	Fallobom	(<i>Epilobium autumnalis</i>)	Myrstel	(<i>Cirsium palustre</i>)	Sølvbunke	(<i>Deschampsia caespitosa</i>)
Drakehode	(<i>Dracocephalum ruysschiana</i>)	Gellrams	(<i>Epilobium angustifolium</i>)	Nakkebær	(<i>Fragaria viridis</i>) S	Sølvmyre	(<i>Potentilla argentea</i>)
Dunkhavre	(<i>Avenula pubescens</i>)	Geltskjegg	(<i>Tragopogon pratensis</i>) S	Nattfiol	(<i>Platanthera bifolia</i>)	Søstemanthand	(<i>Dactylorhiza sambucina</i>) SV
Dunkjemppe	(<i>Plantago media</i>)	Gjeldkarve	(<i>Fimripinella saxifraga</i>)	Nikkesmelle	(<i>Silene nutans</i>) S	Takthaukeskjegg	(<i>Crepis lectorum</i>)
Dvergforglemmegel	(<i>Myosotis stricta</i>) S	Gjerdovikke	(<i>Vicia sepium</i>)	Nyreslørø	(<i>Saxifraga granulata</i>) S	Telebær	(<i>Rubus saxatilis</i>)
Dvergjamne	(<i>Selaginella selaginoides</i>)	Glattemarikåpe	(<i>Alchemilla glabra</i>)	Nyresoleie	(<i>Ranunculus auricomus</i>)	Tepperot	(<i>Potentilla erecta</i>)
Einstepe	(<i>Pteridium squillinum</i>)	Glatteveronika	(<i>Veronica serpyllifolia</i>)	Nype-arter	(<i>Rosa spp.</i>)	Timotei	(<i>Phleum pratense</i>)
Engfiol	(<i>Viola canina</i>)	Grasskjemeblom	(<i>Stellaria graminea</i>)	Nysaryllik	(<i>Achillea ptarmica</i>)	Tiltunge	(<i>Lotus corniculatus</i>)
Engforglemmegel	(<i>Myosotis scorpioides</i>)	Groblad	(<i>Plantago major</i>)	Oksetunge	(<i>Anchusa officinalis</i>)	Tjæreblom	(<i>Lychnis viscaria</i>)
Enghytle	(<i>Luzula multiflora</i>)	Grov nattfiol	(<i>Platanthera chlorantha</i>) S	Ormhode	(<i>Echium vulgare</i>)	Trødrapp	(<i>Poa angustifolia</i>)
Enghaukeskjegg	(<i>Crepis praemorsa</i>) S	Grønnekurle	(<i>Coeloglossum viride</i>)	Piggstarr	(<i>Carex muricata</i>)	Trådsiv	(<i>Juncus effusus</i>)
Enghavre	(<i>Avenula pratensis</i>)	Gråstarr	(<i>Carex canescens</i>)	Prestekrage	(<i>Leucanthemum vulgare</i>)	Tunarve	(<i>Sagina procumbens</i>)
Enghumleblom	(<i>Geum rivale</i>)	Gul frestjerne	(<i>Thalictrum flavum</i>)	Priddperikum	(<i>Hypericum perforatum</i>)	Tunrapp	(<i>Poa annua</i>)
Engkarse	(<i>Cardamine pratensis</i>)	Gul gåseblom	(<i>Anthemis tinctora</i>)	Raigras	(<i>Lolium perenne</i>)	Turt	(<i>Cicerbita alpina</i>)
Engkvein	(<i>Agrostis tenuis</i>)	Gulaks	(<i>Anthoxanthum odoratum</i>)	Rundskolm	(<i>Anthyllis vulneraria</i>)	Tveskjeggveronika	(<i>Veronica chamaedrys</i>)
Engmarikåpe	(<i>Alchemilla subcrenata</i>)	Gullatbeig	(<i>Lathyrus pratensis</i>)	Ryllik	(<i>Achillea millefolium</i>)	Tyrilhjelm	(<i>Aconitum septentrionale</i>)
Engnellik	(<i>Dianthus deltoides</i>)	Gullklover	(<i>Lathyrus aureum</i>) S	Rød jonsokblom	(<i>Silene dioica</i>)	Vanlig arve	(<i>Cerastium fontanum</i>)
Engrapp	(<i>Poa pratensis</i>)	Gullris	(<i>Solidago virgaurea</i>)	Rødkløver	(<i>Trifolium pratensis</i>)	Vassarve	(<i>Stellaria media</i>)
Engravsrumpe	(<i>Alpecurus pratensis</i>)	Gulmaure	(<i>Galium verum</i>)	Rødknapp	(<i>Knautia arvensis</i>)	Veikveronika	(<i>Veronica scutellata</i>)
Engsmelle	(<i>Silene cucubalus</i>)	Gulstarr	(<i>Carex flava</i>)	Rødsvingel	(<i>Festuca rubra</i>)	Vendelrot	(<i>Valeriana sambucifolia</i>)
Engsoleie	(<i>Ranunculus acris</i>)	Handmarinekkel	(<i>Botrychium lancolatum</i>)	Sandarve	(<i>Arenaria serpyllifolia</i>)	Vill-lin	(<i>Linum catharticum</i>)
Engstarr	(<i>Carex hostiana</i>) S	Hanekam	(<i>Lychnis flos-cuculi</i>)	Sandfiol	(<i>Viola rupestris</i>) Ø	Vill-løk	(<i>Allium oleraceum</i>)
Engstorkenebb	(<i>Geranium pratense</i>)	Jåblom	(<i>Parnassia palustris</i>)	Sauvesvingel	(<i>Festuca ovina</i>)	Vrangdå	(<i>Galeopsis bifida</i>)
Engsvingel	(<i>Festuca pratensis</i>)	Kalkgrannaks	(<i>Brachypodium pinnatum</i>) S	Seterfrytte	(<i>Luzula frigida</i>) N	Vårarve	(<i>Cerastium semidecandrum</i>) S
Engsyre	(<i>Rumex acetosa</i>)	Karve	(<i>Carum carvi</i>)	Setergråurt	(<i>Gnaphalium norvegicum</i>)	Vårmanthand	(<i>Orchis mascula</i>) S
Ettårsnavel	(<i>Scleranthus annuus</i>)	Kattelot	(<i>Antennaria dioica</i>)	Setermjelt	(<i>Astragalus alpinus</i>) N	Vårpengøurt	(<i>Thlaspi alpestre</i>)
Fagerriddklokke	(<i>Campanula persicifolia</i>) S	Knegras	(<i>Danthonia decumbens</i>) S	Seterstarr	(<i>Carex brunnescens</i>)	Vårubrom	(<i>Erophila verna</i>) S
Fagerknoppurt	(<i>Centaurea scabiosa</i>)	Knollerteknepp	(<i>Lathyrus montanus</i>)	Sibirbjørnkjeks	(<i>Heracleum sibiricum</i>)	Vårskrinneblom	(<i>Arabis thaliana</i>)
Finnskjegg	(<i>Nardus stricta</i>)	Knollmye durt	(<i>Filipendula vulgaris</i>) S	Skjeggklokke	(<i>Campanula barbata</i>) NV	Vårstarr	(<i>Carex caryophyllae</i>) S
Firkantperikum	(<i>Hypericum maculatum</i>)	Knollsleie	(<i>Ranunculus bulbosus</i>) S	Skjemsveve	(<i>Hieracium umbellatum</i>)	Vårveronika	(<i>Veronica verna</i>) S
Fjellarve	(<i>Cerastium alpinum</i>) N	Knoppurt	(<i>Centaurea jacea</i>)	Skoggråurt	(<i>Gnaphalium sylvaticum</i>)	Øyentøst	(<i>Euphrasia stricta</i>)
Fjellbalkestjerne	(<i>Erigeron borealis</i>) N	Komstarr	(<i>Carex panicea</i>)	Skogklover	(<i>Trifolium medium</i>)	Akemymnte	(<i>Mentha arvensis</i>)
Fjellfrestjerne	(<i>Thalictrum alpinum</i>) N	Krattalant	(<i>Inula salicina</i>) S	Skogstorkenebb	(<i>Ranunculus sylvaticum</i>)	Akemåne	(<i>Agrimonia eupatoria</i>)
Fjellkvitkurle	(<i>Leucorchis straminea</i>) N	Krattsleie	(<i>Ranunculus polyanthemos</i>) S	Slirestarr	(<i>Carex vaginata</i>)	Akerenelle	(<i>Equisetum arvense</i>)

Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap

Skjema for registrering av kulturmarkstyper og kulturminner i jordbrukslandskapet

side

3

Kulturminner i landskapet

Delområde nr.:

Områdenr.:

<p>Bebyggelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • hus og murer og tufter etter hus (gårdsbebyggelse, seteranlegg, sommerfjøs, utløer, hytter, koier etc)	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Andre kulturminner i jordbrukslandskapet</p> <ul style="list-style-type: none"> • rydningsrøys, bakke-, støttemur, terrassering • vanningsanlegg • åkerrein, åkerkant, andre dyrkingsspor • sti, vei, gutu, geil • steingard, gjerde • bru, klopp	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Andre kulturminner i utmark og fjell</p> <ul style="list-style-type: none"> • stakkestang • jakt-, fiskebu, heller, faste innretninger • fangstanlegg, dyregrav • gamle/gammetuft, reingjerde • grop etter jernvinningsanlegg, kull eller tjæremile • steinbrudd, massetak	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Kulturminner knyttet til vann- og vassdrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • mølle, kvern, sag • vannkraftanlegg • demning, dam • kanal, elveforbygning, sluse • tømmerfløtingsanlegg • brygge, naust, båtstø	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Tilstand vedlikeholdssituasjon for kulturminner</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Brukt av ulike etniske grupper (norsk, samisk, finsk)</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap

Skjema for registrering av kulturmarkstyper og kulturminner i jordbrukslandskapet

side

4

Vurdering av området (botaniske/økologiske og kulturhistoriske verdier)

Områdenr.:

Kontinuitet	....
Representativitet	....
Særpreg	....
Sjeldenhet	....
Mangfold	....
Inngrep/påvirkning	....
Helhetlig landskap	....

Verdi for friluftsliv, tilgjengelighet og tettstedsnærhet	....
Størrelse	....
Hevd, tilstand	....
Undersøkelses-, forskningsvirksomhet, pedagogisk verdi	....
Skjønnhet, estetisk verdi	....
Symbol- og identitetsverdi	....